

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 3 2022 Årg. 86

- "Kom och se!" • Kristi härlighet, myt eller verklighet?
- Förföljelser av kristna • "Vad menas med "de sista dagarna"?"

INNEHÅLL

Redaktionellt	97
”Kom och se!” Egil Edvardsen	99
Kristi härlighet, myt eller verklighet? Ola Österbacka	105
Förföljelser av kristna. Stefan Sjöqvist	110
<i>Frågor och svar</i>	123
<i>Utblick över samtiden</i>	130
<i>Litteratur</i>	141

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Egil Edvardsen (ordf, Ålgård), Seth Erlandsson (vice ordf), Västerås, Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), Tor Jakob Welde (Nesttun) och Ola Österbacka (sekreterare), samt för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare: Elaine Svensson; förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö

Personliga e-postadresser (även styrelsen): foramn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2022

VARMT VÄLKOMNA till ett nytt nummer av Biblicum, en tidskrift som verkar för *biblisk tro och forskning*. Finns det behov av ”biblisk tro” och grundliga studier av vad Bibeln verkligen lär? Ja, i högsta grad. I vårt alltmer sekulariserade samhälle förs gång på gång fram åsikter och stiftas lagar som går rakt emot vad som enligt biblisk kristendom är Guds goda vilja. Avfallet från äkta kristendom är så stort att många kyrkor och samfund inte orkar stå emot tidsandan utan kapitulerar för den. Det blir alltmer uppenbart.

Men säger kanske någon: ”Det finns ju ändå morgonandakter i *Sve-ri- ges radio* och program som t ex ”Människor och tro” på söndagarna. Ja, men dessa program för sällan fram biblisk tro utan i stället alla möjliga förvrängningar grundade på människotankar. Men *skolan* då? Där finns väl ändå kvar ämnet religionskunskap som vid sidan av andra religioner också tar upp kristendomen och Bibeln? Ja, men ytterst lite om Bibeln och knappast något om vad som är biblisk kristendom. Däremot ges utrymme åt vad som är mänskligt rimligt, bibelkritiska tolkningar och ett sönderstyckande av bibelböcker. Men undervisningen av de små barnen i *förskolan* då? Får de inte en god fostran där? Kära läsare: Läs under rubriken ”Litteratur” i detta nummer och du blir förfärad.

FÖR OSS I STIFTELSEN BIBLICUM är ökad bibelkunskap livsviktig och ett centralt mål för vår verksamhet. I och med att bibelkunskap blivit en sådan bristvara har missförstånd om vad som är kristendom och förutfattade meningar om Bibeln fått allt större utbredning. Man litar på hörsägner och falska profeter hellre än att ta fasta på Filippus

uppmaning till Natanael: ”Kom och se!” (Joh 1:45–46). Kom och ta reda på hur det förhåller sig!

I detta nummer av tidskriften tas en rad frågor upp och besvaras för att skingra oklarheter. Vi tror att detta upplägg kan underlätta en fördjupning av bibelkunskapen. Här följer en liten innehållsbeskrivning:

I den första artikeln ges svar på bl a dessa frågor: Hur blir man överbevisad om vem Jesus är? Varför finns det så många feluppfattningar om Bibeln? Varför finns det så mycket misstro och så lite tillit till vad Bibeln säger? I den andra artikeln bl a: Vad menas med Kristi härlighet? Är det bara fråga om en utstuderad myt? Vad är den verkligt stora härligheten när det gäller Kristi gärning? I den tredje artikeln tas förföljelserna av de kristna upp, ett ämne väl värt att fördjupa sig i. Varför förföljdes Jesus och varför blir också hans lärjungar förföljda? Vad ryms inom begreppet förföljelse? Är det bara fängelse och död? Under avdelningen Frågor och svar besvaras frågorna: Varför sa den uppståndne Jesus till Maria Magdalena: ”Rör mig inte?” Vad menade han med dessa ord som kan låta bryska? Vidare: Kan Mika 2:12–13 tolkas så att alla israeliter till slut ska bli omvända? Slutligen: ”Vad menas med de sista dagarna?” Och varför säger Jesus: Håll er vakna och se, jag kommer *snart*, när hans återkomst ännu inte har skett?

Vi hoppas att läsningen av detta nummer ska ge er viktiga svar på frågor som ställs. Likaså hoppas vi att den långa utblicken om den debatt om kvinnans underordning som blossat upp i Norge ska bli lärorikt att ta del av. Är det fråga om en maktkamp eller om en god kompletterande relation? Utblicken kan med fördel läsas tillsammans med recensionen av boken *Kampen om könen*.

Tack för att ni prenumererat eller står i begrepp att prenumerera på tidskriften! Sprid den gärna till era vänner! Om de tvekar att ta emot den, så säg som Filippus sa till Natanael: Kom och se! Tag och läs! Tack också för all uppmuntran genom de generösa gåvorna till Stiftelsen Biblicum.

Red.

”Kom och se!”

Av Egil Edvardsen

Hur blir man överbevisad om vem Jesus är och blir en lärjunge till honom? Varför finns det så många feluppfattningar om vad som är sann kristendom? Hur kan fördomar om Jesus och kristen tro övervinnas? Går det att diskutera människor in i himlen? Bl a dessa frågor berör Stiftelsen Biblicums ordförande Egil Edvardsen i en predikan över Johannes 1:43–51 på Apostladagen i år, här något redigerad till en artikel och något förkortad.

Apostladagen handlar om hur människor blir lärjungar till Jesus. Jesus hade kallat Filippus att vara hans apostel med orden: ”Följ mig!” Han frågade inte Filippus: ”Har du lust att följa mig? Kan du kanske tänka dig att följa mig?” Nej, kort och gott: ”Följ mig!” Filippus var en av Johannes Döparens lärjungar. Johannes Döparen hade pekat på Jesus, Josefs son från Nasaret, och sagt till sina lärjungar: Se Guds Lamm som tar bort världens synd!” (1:29). Filippus hade nu funnit eller rättare sagt blivit funnen av Messias som alla troende i Israel väntat på i flera hundra år. Han ville att också Natanael skulle bli en lärjunge till Jesus. Så han sa till Natanael: ”Vi har funnit honom som Mose skrev om i lagen och som profeterna skrev om – *Jesus, Josefs son från Nasaret*.”

Men Natanael uttryckte viss misstro inför Filippus vittnesbörd. Han sa: ”*Från Nasaret? Kan det komma något gott därifrån?*” Inte kunde väl Jesus verkligen vara Messias? Natanael kände inte till någon profetia i de heliga Skrifterna som sa att Frälsaren Messias skulle komma från Nasaret. Nasaret var ju inte ens nämnt i Gamla testamentet. Dessutom var Nasaret bara en liten byhåla på landsbygden i hedningarnas Galileen, ett område i Israel som många av judarna såg ned på.

Filippus förstår Natanaels invändning, men han startar inte en diskussion och börjar argumentera emot den. I stället säger han bara: ”*Kom och se!*” Du får komma och se själv, Natanael, se om det stämmer. Du måste själv se honom, se Frälsaren. Därmed överläter han till Jesus att överbevisa Natanaels tvivlande själ och öppna hans ögon.

Filippus svar på Natanaels invändning är enkelt – men effektivt. För det viktigaste och avgörande är ju att människor själva får se vem Jesus är. Inte minst gäller detta allt som har med frälsningen att göra. Det måste uppenbaras för dem och det kan bara Jesus göra genom sin helige Ande.

Invändningar mot kristen tro

Det finns många invändningar mot den kristna tron. Många människor tvivlar på att allt som har med kristendom att göra kan vara sant. De hänger upp sig på ord och uttryck i Bibeln som de inte förstår. Ofta beror detta på okunnighet, som fallet var med Natanael. Han förstod inte att även om Jesus kom från Nasaret och hade bott där hos sina föräldrar från att han var barn, var han inte född där. Han var född precis på den plats som profeten Mika hade sagt att Messias skulle komma ifrån, nämligen Betlehem-Efrata (Mika 5:2), den lilla byn i Juda cirka 8 km söder om Jerusalem.

Andra angriper kristendomen utifrån *förutfattade meningar eller fördomar* om den kristna tron. De tror att de vet vad kristendom är, men i verkligheten vet de nästan ingenting om sann kristendom. De har aldrig läst i Bibeln. De har ingen kristen kunskap. I stället har de gjort sig en karikatyr av de kristna och den kristna tro som de angriper.

Dessutom har *många falska efterföljare till Jesus* under historiens gång gett kristendomen ett dåligt rykte genom sitt dåliga liv och sin falska lära. Människor ser hur många kristna lever och uppför sig, och de hör vad de lär. Så dömer de kristendomen utifrån vad de ser och hör hos dem som skulle vara Kristi efterföljare.

En rätt bild av kristen tro

Hur kan de då få en rätt bild av den kristna tron? Bara genom att höra och läsa och själva se vad som är sann kristendom. Den finner de bara om de går till den heliga Skrift, Guds sanna ord. Där möter de Jesus Kristus, hans ord och gärningar. ”Kom och se!”, sa Filippus till Natanael. Kom och se själv! Se vem Jesus är och hör vad han själv säger! Kom och hör vad han säger och se vad han gör! Läs vad profeterna och apostlarna vittnar om honom! Stå inte på avstånd och kritisera något som du tror du vet, men som är en felaktig kunskap och bara bygger på olika människotankar.

Börja inte med att diskutera

Filippus svar till Natanael lär oss också något annat som är viktigt, nämligen att det ofta inte är så väldigt nyttigt att komma med alla slags kloka argument för att få människor att tro på Jesus. Filippus argumenterar inte emot Natanael. Han försökte inte ens förklara för honom att Jesus egentligen inte var från Nasaret utan från Betlehem. Det går inte att *diskutera människor in i himlen*. Människor kommer inte till tro med hjälp av förnuftiga argument.

Det är inte fel att försvara tron när den blir angripen. En apologetik (försvar för tron) som bygger på Skriften och brukar Skriftens ord som argument kan vara nyttig och hjälpa människor till att få en rätt syn på den kristna tron. Men detta kan likväl aldrig ersätta den rena förkunseln av evangeliet om Jesus och hans frälsningsgärning.

För dem som älskar att diskutera religion har Paulus viktiga ord att komma med: ”Mitt tal och min predikan kom inte med övertygande visdomsord utan med bevisning i Ande och kraft. Er tro skulle inte byggas på människors visdom utan på Guds kraft” (1 Kor 2:4–5). Detta är väldigt viktigt! *Tron kommer inte av mänskliga bevis*. Den bygger inte på mänsklig visdom. Tron skapas av Anden, och Anden verkar bara genom Guds ord, evangeliet, ordet om korset. Det är i evangeliet som kraften till omvändelse ligger, inte i mänskliga ord och mänsklig visdom. Gud bestämde att frälsa dem som tror ”*genom den dårskap vi förkunnar*”, skriver Paulus tidigare i samma brev (1 Kor 1:22). Vad är denna dårskap? Paulus säger: ”Vi predikar *Kristus som korsfäst* – för judarna en stötesten och för hedningarna en dårskap. Men för de kallade, både judar och greker, predikar vi *Kristus som Guds kraft och Guds vishet*” (1 Kor 1:23–24).

Orsaken till tro och orsaken till otro

”Kom och se!”, sa Filippus till Natanael, och Natanael gjorde som Filippus sa. Han gick till Jesus. Och när Natanael kommer till Jesus får han både se och höra honom. Han får lära känna vem Jesus är så att han inte kan betvivla att Jesus är Messias. Det är ju alltid så att när människor kommer till Jesus och får se honom och höra honom, då sker det något. Jesu ord verkar alltid. De vänder aldrig tillbaka tomt. Hos Natanael skapade de överbevisning och tro.

Men det händer att människor får se och höra Jesus, utan att de kommer till tro. Det beror inte på att Jesus förhåller sig annorlunda till dem än till andra, eller att Jesu ord, evangeliet, inte alltid är lika kraftigt.

Orsaken till att det finns människor som hör Jesus och likväl inte kommer till tro är helt och hållet dem själva. De tar inte emot det trösterika evangeliet, för de tycker sig inte behöva det. Fariseerna var typiska exempel på detta. De både såg och hörde Jesus många gånger. Likväl tog de inte emot hans ord. Tvärtom stötte de Jesus ifrån sig. De vända sig bort från honom. De behövde ingen Frälsare. De kunde frälsa sig själva.

Natanael fick både se och höra, och han tog emot. Även om han inte hade varit säker om det som Filippus hade sagt till honom, blev han överbevisad när han träffade Jesus. Det står att Jesus såg Natanael komma och sa om honom: ”Här är en sann israelit som är utan svek.” Vad menar Jesus med att Natanael var en *sann* israelit? Och dessutom att han var *utan svek*? Jesus ser hos Natanael något som ingen annan såg. Alla visste att Natanael var en israelit, att han tillhörde Israels folk. Men det de inte kunde se var att han var utan svek. Det såg Jesus, för han känner alla människors hjärtan. Johannes skriver i nästa kapitel: ”Han kände alla och behövde inte höra någon vittna om människan. Han visste själv vad som fanns i människan” (Joh 2:24–25).

Finns det människor utan svek?

Är inte alla människor syndare? Jo, så är det. Men psalmisten skriver: ”Salig är den som HERREN inte tillräknar synd och som i sin ande är *utan svek*” (Ps 32:2). Med andra ord: Natanael var *en troende israelit*. Han trodde löftena om Messias som vår ende Frälsare genom sin ställföreträdande soningsdöd. Genom tron var han utan svek. Han var en syndare som alla andra människor, men Herren tillräknar honom inte hans skuld. Detta otroliga budskap är *kärnan i evangeliet*. Den skuld som vi alla har, den har Gud lagt på Messias, Guds Lamm som bär bort världens synd. Därigenom tillräknar inte Gud oss denna skuld längre. Den är förlåten för Jesu skull. Så när Jesus såg på Natanael, såg han en människa som hade fått alla sina synder förlåtna, en som trodde på honom som förlåter synd. Därmed var han utan synd, utan svek.

När Jesus bär bort världens synd betyder det att han också har burit bort din och min synd. Gud tillräknar därför inte heller dig och mig våra synder. För Jesu skull är vi förlåtna, ja, i Jesus har Gud förlåtit världen, för det är världens synd som han bär bort. Det betyder att hela världen är benådad i Jesus. Hela världen är frikänd, för Jesus har burit hela världens synd upp på korset och fullkomligt sonat för den genom att lida straffet i hela världens ställe.

Hur kan vi ta emot denna frikännande dom och benådning? Måste vi först göra något? Har Gud satt några villkor för den? Nej, vi får utan villkor ta emot den, ta den till vårt hjärta och tacka Gud för den. Vi får utan egna laggärningar tro att det är sant det som evangeliet förkunnar för oss, nämligen att Herren inte tillräknar oss vår skuld. Jesus, Guds Lamm, har burit bort världens synd och därmed också min synd. Gud vare tack och lov för det glada budskapet om den villkorslösa frälsningen i Kristus Jesus!

Natanael var en troende israelit. Han var ett sant barn till Abraham, en troende som litade på Guds löfte att sända en Messias som skulle frälsa människorna från deras synder. Det såg Jesus, han som ser alla människors hjärtan. Han ser också ditt och mitt hjärta. Han ser vår tro och han gläder sig över den. Ja, Bibeln säger att det blir stor glädje i himlen över varje syndare som vänder om och i tro tar emot den oförtjänta och fullkomliga frälsning som erbjödes alla helt av nåd.

Vem är Jesus?

Johannes berättar att Natanael blev överraskad över att *Jesus visste* vem han var. ”Hur kan du känna mig?” frågade Natanael. Då svarade Jesus: ”Innan Filippus kallade på dig såg jag dig under fikonsträdet.” Jesus ser allt, för han är den allvetande Gudens Son. Han hade sett Natanael långt innan Natanael hade sett Jesus. Ja, så är det. Jesus, vår Frälsare, *känner oss*. Han kände oss redan när vi formades i moderlivet. Kung David skriver: ”Dina ögon såg mig när jag bara var ett foster” (Ps 139:16). Hela livet har han känt oss och sett oss. Han vet var vi är och vad vi gör. Han vet vad som plågar oss och gläder oss. Han vill ha oss till sina lärjungar, sina tjänare, sina vittnen som bär evangeliet vidare ut till människor.

Natanael blev inte skrämmd när Jesus sa att han redan hade sett honom och visste vem han var. Nej, full av glad förundran säger han: ”*Rabbi, du är Guds Son, du är Israels kung!*” Natanael var överbevisad. Om han tidigare hade varit i tvivel om det verkligen kunde vara Messias som Filippus funnit, så var Natanael nu helt och fullt överbevisad. ”Kom och se!”, hade Filippus sagt till honom. Nu hade han själv sett honom och hört honom. Jesus hade överbevisat honom om att han verkligen var Guds Son, den allsmäktige och allvetande Gud som känner alla hjärtan.

Israels kung

Natanael kallade också Jesus för Israels kung. På flera ställen i Gamla

testamentet blev det profeterat att *Messias också skulle vara en kung*. I den kända profetian om Fridsfursten skriver Jesaja: "För ett barn blir oss fött, en son blir oss given. *På hans axlar vilar herradömet*, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Far, Fridsfurste. Så ska herradömet bli stort och friden utan slut över Davids tron och hans rike" (Jes 9:6–7). Och i Mika 5:2 läser vi: "Du, Betlehem Efráta som är så liten bland Juda tusenden, från dig ska det åt mig komma en som ska härska över Israel. Hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar." Men den här kungen skulle inte vara en kung över jordiska riket och härska över människor med jordisk makt. Han skulle ha ett helt annat rike att härska över, nämligen ett kungarike av syndiga människor som han hade köpt åt sig med sitt eget blod. Denna kung skulle segra genom att lida och dö. "Du är alltså en kung?", frågade Pilatus Jesus. "Du säger det!", svarade Jesus (Joh 18:37). Men han sa också: "Mitt rike är inte av den här världen" (Joh 18:36). Hans rike skulle vara ett nåderike där syndare fick komma in helt av nåd genom tron på honom.

Den starka bekännelse som Natanael kom med – *Du är Guds Son, du är Israels kung* – skulle flera av de andra apostlarna upprepa senare. Petrus sa: *Du är Messias, den levande Gudens Son* (Matt 16:16). Alla apostlarna sa detsamma enligt Matt 14:33: *Du är verkligen Guds Son!* Och tvivlaren Thomas utbrast efter att också han hade fått se Jesus, den korsfäste och uppståndne Frälsaren: *Min Herre och min Gud!* (Joh 20:28). Denna frimodiga och starka bekännelse skulle apostlarna upprepa gång på gång. Även om de blev hotade till livet ville de inte förneka sin tro på Jesus som Guds Son. Och den bekännelsen har alla sant troende avlagt i 2000 år. Tron på Jesus som Guds sanne Son är och kommer alltid att vara alla kristnas tro fram till den sista dagen. Alla kristna har själva erfårit att Jesus är deras Gud och Frälsare. "Kom och se!", sa Filippus. Vi har fått komma och se och höra vår Frälsare och hans livgivande evangelium i Guds ord. Det kan vi inte vara nog tacksamma för.

Kristi härlighet, myt eller verklighet?

Av Ola Österbacka

Många förkastar Jesu gudom. Men det finns ögonvittnen till att han verkligen är Guds Son, både Gud och människa. Aposteln Petrus berättar i sitt andra brev vad han tillsammans med Jakob och Johannes fick vara med om när de var tillsammans med Jesus uppe på ett berg. Han skriver med emfas:

Det var inga utstuderade myter vi följde när vi förkunnade vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst för er, utan vi var ögonvittnen till hans majestät. Han fick ära och härlighet från Gud Fadern när rösten kom till honom från den majestätiska Härligheten: "Han är min Son, min Älskade. I honom har jag min glädje." Den rösten hörde vi själva från himlen när vi var med honom på det heliga berget (2 Pet 1:16–18).

En gammal tradition utpekar berget Tabor i Galileen som platsen där det skedde. Men det finns orsak till tvivel på det. Det står strax före återgivningen av händelsen i Matt 17 att Jesus var med sina lärjungar i trakten av Caesarea Filippi, en stad långt norrut vid foten av Hermonbergen. Kapitel 16 avslutas med att Jesus säger: "Några av dem som står här ska inte smaka döden förrän de fått se Människosonen komma i sitt rike." Folkbibeln förklarar att det här avser händelserna sex dagar senare, när Jesus tog med sig Petrus, Jakob och Johannes på ett högt berg. Det var berget Hermon som når upp till mer än 2800 m över havet.

Kan man då säga att Jesus kom i sitt rike på förklaringsberget? Det bevisas av de ord som hördes från himlen: "Han är min Son, min Älskade. I honom har jag min glädje." I 5 Mos 18 talar Mose om en profet som ska komma, och i 2 Sam 7 förkunnar Herren för kung David genom profeten Natan att det är Davids son som ska bygga ett hus åt honom. Då säger han: "Jag ska vara hans far och han ska vara min son." Det här är en utsaga om Messias, som skulle vara Davids son. Samma utsaga om Jesus hördes också när han döptes av Johannes vid Jordan.

Jesus förkunnades av Gud Fadern vara *den Son som han lovat David*, och det bevittnades i första hand av Mose och Elia och i andra hand av de tre utvalda vittnena Petrus, Jakob och Johannes. Mose lag stadgar: Var sak ska avgöras av två eller tre vittnen. Här fanns vittnen i dubbel uppsättning, det var en händelse som var bestyrkt med all nödvändig bevisning.

Markus återger Jesu förutsägelse av händelsen så här: "Några av dem som står här ska inte smaka döden förrän de fått se att Guds rike har kommit med kraft" (Mark 9:1). Jesus uppenbarades verkligen med kraft vid det tillfället, och det är det här tillfället som Petrus tar som ett vittnesbörd om sanningen i apostlarnas ord. Guds ord är inga utstuderade myter utan verkligen sanning.

1. Inte en utstuderad myt

Vad är myter? I vetenskaplig mening är en myt en primitiv berättelse som berättas med ett metaforiskt språk, alltså som bilder och symboler. Fast man i teologiskt språkbruk medger att en myt inte behöver vara osann utan kan ha historisk bakgrund, så ligger det i själva förståelsen av begreppet att en myt är något annat än en verklig, sann skildring.

Man menar till exempel att människor har funderat på hur allt har blivit till. Så har man tänkt sig att det måste finnas någon större kraft som har gjort att allt fått en början. Det måste vara någon gud som gjort början, som har skapat allt. Så har man kokat ihop berättelser om världens skapelse och hur allt var bra från början i en paradisk värld. Och så har man funderat hur våld och konflikter har uppstått och kommit till att det har sin början i att en ond makt lurade människor att äta av en förbjuden frukt. Senare har människor tyckt att det här är barnsligt och kommit på att människor, djur och växter egentligen har kommit till av sig själva, genom en utveckling under en väldigt lång tid.

Så här har man också funderat ut varför någon börjat tro att Jesus gick på vattnet, förvandlade vatten till vin och hur djävulen ansatte honom med frestelser i öknerna. Och att Jesus skulle ha träffat Mose och Elia där på berget är ju också för otroligt och orimligt. Så har man kommit till att det också är påhittat. Det är utstuderade myter.

Nu hävdar Petrus att det han skriver inte är några utstuderade myter. Men eftersom många lärda inte kan tro att Jesus verkligen stod där på förklaringsberget med Mose och Elia så tvivlar man också på att det verkligen var Petrus som har skrivit de här orden. Han skriver ju också om hur Bileams åsna talade. Det andra Petrusbrevet hör till de skrifter i

NT som är omstridda. Det är inte alls något fast ord, menar man. Så får man oss att tvivla på att det här är sanning.

Men just här understryker Petrus att det inte är några myter, utan det är en sanning som han tillsammans med de två andra apostlarna själva bevittnat. Den helige Ande vill bekämpa otron genom att understryka hur fast Ordet är. Lite längre fram förklarar han varför det här Ordet kan vara så fast (2 Pet 1:19–21): *Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en dyster plats tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan. Framför allt ska ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen tolkning. Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud.*

Gud har inte lämnat oss på något gungfly när det gäller vår tro. Den är fast grundad. Vi får veta att det är han själv, den helige Ande, som gett oss detta fasta Ord. Det som vi har fått i profeternas och apostlarnas vittnesbörd, alltså vår Bibel, det är Guds eget Ord till oss. Det är inte något som människor hittat på, det är inga utstuderade myter. Därför kan vi med visshet gå vidare och se vad Petrus uppenbarar för oss om Kristi härlighet.

2. Vad innebär Kristi härlighet?

Vem är Jesus? Vad menas med att han är Guds Son? Vi kan börja med den profetia som ängeln Gabriel gav Maria vid bebådelsen (Luk 1:35): *Den helige Ande ska komma över dig, och den Högstes kraft ska vila över dig. Därför ska barnet som föds kallas heligt och Guds Son.* Och när Jesus har fötts i Betlehem kungör ängeln för herdarna (Luk 2:11): *I dag har en Frälsare fötts åt er i Davids stad. Han är Messias, Herren.* De här båda titlarna uttrycker Jesu härlighet: Messias betyder "den Smorde" och är namnet på Davids son, som Natan hade talat om. Och Herren syftar på Guds heliga namn JHWH ("Han som Är"), som han uppenbarade sig med för Mose vid den brinnande busken och många gånger senare. När Herren talar om sig själv säger han "Jag Är".

Med hänvisning till löftet till David står det i Ps 132:11: *HERREN har gett David sin ed, en sann ed som han inte tar tillbaka: "En av dina ättlingar ska jag sätta på din tron."* Och i v 17 står det om Sion: *Där ska jag låta ett horn växa upp åt David, jag har berett en lampa åt min Smorde.*

Petrus tar upp det här i sin pingstpredikan, Apg 2:30f. Han citerar Davids ord i Ps 16 om att hans själ inte ska lämnas åt dödsriket. Det var

inte David som skulle uppstå utan det var hans son, Jesus från Nasaret, som David talade om: *Men han var profet och visste att Gud med ed hade lovat att sätta en av hans ättlingar på hans tron. I förväg såg han Messias uppståndelse och sade: Han ska inte lämnas åt dödsriket, och hans kropp ska inte se förgängelsen.*

Petrus predikan ledde till en massomvändelse bland judarna i Jerusalem. Det avgörande var att Jesus hade uppstått, efter att de i sin ondska hade utlämnat honom åt de laglösa som spikade upp honom och dödade honom. *Nu förkunnades Kristi härlighet* och tre tusen blev döpta till hans lärjungar redan samma dag.

Vi återvänder till uttrycket Guds enfödde Son, som vi läser om i Joh 1:14: *Och Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, den härlighet som den Enfödde har från Fadern. Och han var full av nåd och sanning.* Det grekiska ordet *monogenés* som här är översatt med enfödd kan betyda enda, ensam. Ordet enfödd kan i gammalt språkbruk också betyda enda barnet. Men i fråga om Jesus betyder det mer än så. I vissa engelska översättningar står "The One and Only". Han är *Guds unike Son*. Ordet utsäger också att han är född av Gud, inte skapad. Han är född av Fadern i evighet, som Luther förklarar det i andra trosartikeln. Och den nicenska trosbekännelsen säger: "Född och inte skapad, av samma väsen som Fadern." Som Guds enfödde Son innehade Jesus alla Guds härliga egenskaper. Men när han lät sig födas av Maria, en vanlig kvinna, klädde han av sig sin härlighet. Hans härlighet skulle visas i hans lidande, död och uppståndelse.

På förklaringsberget visade han sig under en kort stund i all sin härlighet. Hans ansikte lyste som solen och hans kläder blev vita som ljust. Markus beskriver dem så här (9:3): *Hans kläder blev skinande vita, så vita som ingen tygberedare på jorden kan bleka några kläder.* Det här stora ögonblicket fick nu Mose och Elia bevittna. De visade sig också i härlighet. Och de fick samtala med honom och tala *om hans bortgång som han skulle fullborda i Jerusalem*, som Lukas berättar (Luk 9:31). Det var det stora uppdraget som Jesus hade sänts att utföra. Och just den händelsen var också ett tillfälle när Jesus visade sig i sin härlighet, fast på ett helt annat sätt än människor väntade sig. Han uppenbarade sin härlighet i den yttersta svagheten. Matteus berättar (Matt 27:54): *När officeren och de som var med honom och bevakade Jesus såg jordbävningen och det som hände, blev de mycket förskräckta och sade: "Den mannen var verkligen Guds Son!"*

Den verkligt stora härligheten var att Jesus nu hade fullbordat allt som skulle göras för att Guds frälsningsplan skulle förverkligas: han hade betalat världens syndaskuld. Han hade fullständigt neutraliserat den skada som Adam åstadkom genom sin olydnad. *Han hade öppnat vägen till paradiset*, som hade stängts efter syndafallet. Vägen är nu öppen för syndare till Guds himmel. Den är öppen för dig och mig!

När Jesus stod upp ur graven skakade vakterna av skräck och blev som döda. Matteus skriver att Jesu gestalt var som blixten och hans kläder var vita som snö. Då visade han sig också i härlighet, fast bara för några få. Men en gång ska Jesus uppenbara sin fulla härlighet för *alla* människor. När han talar om det beskriver han sig som Människosonen. Han anknyter också till Daniels bok när han vittnar inför översteprästen Kaifas (Matt 26:63f): *Då sade översteprästen till honom: "Jag besvär dig vid den levande Guden: Säg oss om du är Messias, Guds Son." Jesus sade till honom: "Du själv har sagt det. Men jag säger er: Härefter ska ni se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himlens moln."*

För översteprästerna var det en hädelse att Jesus tillämpade orden i Daniel 7:13 om sig själv. Men för oss som har fått uppenbarelsen om hans makt via apostlarnas predikan står det helt klart: med Petrus och den helige Andes vittnesbörd i Skriften kan vi bekänna (Matt 16:16): *Du är Messias, den levande Gudens Son.*

Salig är den som känner honom här i tiden. Honom ska han också kännas vid när han kommer i sin härlighet och kallar de sina till sig i sitt eviga rike. Nu kan vi se hans härlighet i tron. Då ska vi se honom ansikte mot ansikte, inte längre i tro, utan verkligen se honom. Vi kan bekänna med Paulus (1 Tim 1:15): *Det är ett ord att lita på och värt att tas emot av alla, att Kristus Jesus kom till världen för att frälsa syndare – och bland dem är jag den störste!*

Förföljelser av kristna

Av Stefan Sjöqvist

Inledning

Jesus sade: *Om världen hatar er, ska ni veta att den har hatat mig före er. Hade ni tillhört världen, skulle världen ha älskat er som sina egna. Men ni tillhör inte världen, utan jag har utvalt er och tagit er ut ur världen. Därför hatar världen er. Kom ihåg vad jag sagt: tjänaren är inte större än sin herre. Har de förföljt mig, ska de också förfölja er. Har de bevarat mitt ord, ska de också bevara ert ord. Men allt detta kommer de att göra mot er för mitt namns skull, därför att de inte känner honom som har sänt mig (Joh 15:18–21).*

Mindre Asien år 155: En lärjunge till aposteln Johannes, Polykarpus, biskop i Smyrna, blev år 155 tillfångatagen av de romerska soldaterna och uppmanades att smäda Kristus. Polykarpus svarade: ”Jag har i åttiosex år tjänat Kristus, och han har aldrig svikit mig, så varför ska nu jag svika Honom?” Polykarpus blev då levande bränd på bål tillsammans med tolv av sina lärjungar.

Nigeria år 2021: ISWAP (Islamic State’s West Africa Province), en militant grupp inom IS, bildad 2016 efter en splittring inom den islamistiska terrororganisationen Boko Haram, bakband fem kristna nigerianer och fick dem att knäböja. Deras sista ord blev ”Jag är en kristen”, innan de skjöts i huvudet med AK-47:or.

Förföljelsens väsen

Förföljelse av kristna innefattar inte bara martyrium, att man dödas för sin tro, utan alla former av behandling, att bli behandlad på ett sämre sätt än alla andra just för att de är kristna. Det kan handla om tortyr, fängelse, vandalisering och mordbränder av kyrkor. Men det kan också handla om sådant som att inte få del av samma medborgerliga rättigheter som andra: rätten att sprida evangeliet, rätten att undervisa sina barn i kristen tro, att vägras anställning på grund av sin tro, att vägras sjukvård, att trakasseras eller mobbas på grund av sin tro, att förtalats mm.

Förföljelsen av kristna kan ske från människor av annan religion men

också av sekulära myndigheter. Om den kristna tron är *mer än* hur man titulerar sig, så förstår vi att förföljelse också kan ske i formellt ”kristna länder”, ja, t o m från samfund och kyrkor som betecknar sig själva som kristna. *Sann kristendom handlar ju inte om att man kallar sig kristen. Sann kristendom handlar om bekännelsen till Kristus och allt hans Ord.* Som vi vet finns det väldigt mycket i den yttre kristenheten som mer eller mindre avviker från sann kristen tro.

Förföljelsen som en del av den kristnes identitet

När Jesus sa ”*har de förföljt mig, ska de också förfölja er*”, så förstår vi att förföljelsen varit en del av den kristna identiteten från Jesu tid fram till idag. När Luther i sin bok *Om koncilierna och kyrkan* ger sina sju kännetecken på den kristna Kyrkan, anger han som det sjunde och sista: ”Korset” och förföljelsen av de kristna. Han skriver:

”För det sjunde känner man igen det heliga, kristna folket till det yttre av det heliga korsets klenod. Det måste tåla varje olycka och förföljelse, alla slags prövningar och allt ont av djävulen, världen och köttet (som Herrens bön visar) genom inre sorgsenhet, försagdhet, rädsla, yttre fattigdom, misströstan, sjukdom och svaghet, för att det skall bli lika sitt huvud, Kristus. Och det enda skälet till att det måste lida är att det fast håller sig till Kristus och Guds Ord, och står ut med detta för Kristi skull (Matt. 5:11): ”Saliga är ni då man förföljer er för min skull.” De måste vara fromma, tysta, lydig och beredda att tjäna överheten med liv och gods utan att göra någon något illa. Inget folk på jorden måste utstå ett sådant hat; de måste anses värre än judar, hedningar och turkar. Summa: De måste finna sig i att kallas heretiker, skurkar och djävlar, det mest ondskefulla folket på jorden, till den tid då var och en som hänger, dränker, mördar, torterar, ansätter och plågar dem till döds tjänar Gud härmed. Ingen har medlidande med dem; de får myrra och galla att dricka då de törstar. Och allt detta sker inte för att de är äktenskapsbrytare, mördare, tjuvar eller skurkar, utan för att de inte vill ha någon annan än Kristus, och ingen annan Gud. Varhelst du ser eller hör detta, må du veta att den heliga kristna kyrkan finns där, som Kristus säger i Matteus 5:11–12: ”Saliga är ni då människor talar allt ont om er för min skull. Fröjda er och var glada, ty er lön är stor i himmelen.” Detta är också en helig klenod genom vilken den helige Ande inte bara helgar sitt folk utan också välsignar det.”¹

¹ Martin Luther 1539, *Om koncilierna och kyrkan*, s182, svensk övers: Johan Lumme 1994, Evangelieföreningen, Vasa.

Vi ställer oss förstås genast frågan: Varför? Varför förföljdes de kristna? Jag ska inte gå in på att besvara den frågan mer än kortfattat. Anledningen är att det redan skrivits en artikel i tidskriften *Biblicum* av teol dr Ingemar Furberg med just den titeln² och som varmt rekommenderas. Jag ska här koncentrera mig till förföljelsen av Guds folk under historiens gång och hur vi kristna ska förhålla oss till detta.

Jesus och förföljelsen

Redan i det gamla förbundet förföljdes Guds folk av olika anledningar, och Jesus ser förföljelsen av de kristna som en naturlig fortsättning av det som det gamla förbundets heliga upplevde. Han säger: *Saliga är de som blir förföljda för rättfärdighetens skull, för dem tillhör himmelriket. Saliga är ni när människor hånar och förföljer er och ljuger och säger allt möjligt ont om er för min skull. Gläd er och jubla, för er lön är stor i himlen. På samma sätt förföljde man profeterna före er* (Matt 5:10–12).

Förföljelsen av de kristna i det nya förbundet har sin begynnelse i Johannes Döparens död (Matt 14:1–12) men framför allt i Jesu Kristi lidande och död. Vår frälsare drabbades av förföljelse redan i samband med sin födelse, när Herodes den store sökte efter honom i Betlehem för att döda honom (Matt 2). Detta ledde till att Josef och Maria fick fly till Egypten, och stannade där till dess Herodes den store hade dött (Matt 2:14–15).

Redan i begynnelsen av sitt frälsningsuppdrag utsattes Jesus av förföljelse främst av den rabbiniska judendomen, de s k fariseerna. Jesu död på korset är utgångspunkten och grunden för det lidande den kristna församlingen och kyrkan senare får utstå, som han säger: *Har de förföljt mig, ska de också förfölja er* (Joh 15:20).

Förföljelsen som en livsgemenskap med Kristus

Fiendskapen mot Kristi Kyrka, Kristi kropp, är i grunden en fiendskap mot Kristus själv. När Paulus före sin omvändelse förföljde kristna i flera länder säger Jesus till honom i mötet med honom på Damaskusvägen: *Saul, Saul! Varför förföljer du mig?* (Apg 9: 4). Här är förklaringen till den kristna Kyrkans lidanden. Hon är förenad med Kristus genom tron. Vi har genom tron del i den försoning Jesus vann åt oss och alla människor på korset. Genom tron har vi tillägnat oss den rättfärdighet han

² Ingemar Furberg, ”Varför blev de kristna förföljda?”, *Biblicum* 1–2/1980, s 4–13.

vann åt alla människor. Genom dopet och tron får vi Kristi rättfärdighet som vår klädnad, som aposteln skriver: *Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus* (Gal 3: 26–27).

Apostlarna visste att föreningen med Kristus i efterföljelsen av honom också kunde innebära att dela hans lidanden för evangeliet. Därför skriver Paulus om sig själv och de andra apostlarna. *Alltid bär vi Jesu död i vår kropp, för att också Jesu liv ska bli synligt i vår kropp. Vi som lever utlämnas ständigt åt döden för Jesu skull, för att också Jesu liv ska uppenbaras i vår dödliga kropp* (2 Kor 4:10–11). Jesus hade ju sagt: *En lärjunge står inte över sin lärare, och en tjänare står inte över sin herre. Det räcker för lärjungen att bli som sin lärare, och för tjänaren att bli som sin herre. Om husets Herre blir kallad för Beelsebul, hur mycket mer ska då inte hans tjänare bli det? Var alltså inte rädda för dem. Det finns inget dolt som inte ska uppenbaras, och inget gömt som inte ska bli känt* (Matt 10:24–26).

Förföljelse och lidande är alltså en del i den livsgemenskap alla troende har med Kristus, som lidit och dött för att köpa oss fria och förena oss med Gud. Aposteln Petrus skriver: *Mina älskade, var inte förvånade över den eld som ni måste gå igenom för att provas, som om det var något oväntat som hände er. Nej, gläd er ju mer ni delar Kristi lidanden. Då ska ni också få jubla och vara glada när han uppenbarar sig i sin härlighet. Saliga är ni om ni hånas för Kristi namns skull, för härlighetens Ande, Guds Ande, vilar över er* (1 Pet 4:12–14).

Förföljelsen i apostlarnas Kyrka

Den första prövningen för den kristna Kyrkan kom från den judiska fariseismen, som hon fick ta över efter Jesus. Han hade förberett dem på detta. De skulle bli hatade (Matt 10:28; 24:9, Mark 13:13, Luk 6:22, 27; 21:17, Joh 15:18f, 17:14), dragna inför rätta (Matt 10:17ff, Mark 13:9ff, Luk 12:11), piskade (Matt 10:17, Mark 13:9), utstötta ur synagogan (Joh 16:2), misshandlade (Matt 24:9) och dödade (Matt 10:21; 23:34; 24:9, Mark 13:12, Luk 21:16).

Frälsaren förklarar i evangelierna att allt detta sker ”för min skull” (Matt 5:11) och ”för rättfärdighetens skull” (Matt 5:10). Han manar dem därför att inte vara rädda (Matt 10:26), inte bekymra sig (Luk 12:11) utan hålla ut (Matt 10:22; 24:13) och be för sina förföljare (Matt 5:44).

I samband med Jesu död och den närmaste tiden därefter är apostlar-

na ofta allt annat än frimodiga. Men senare, framför allt efter den helige Andes utgjutande på Pingstdagen, då Läraren och Hjälparen kommer till sin Kyrka, Kristi egen Ande, då förändras apostlarnas vittnesbörd i ord och handling. Från att ha varit rädda och oroliga förvandlas de till modiga vittnen. Petrus och Johannes predikar på tempelplatsen och fängslas två gånger (Apg 4:1f; 5:18) utan att upphöra med sitt predikande. *Man måste lyda Gud mer än människor* (Apg 5:29) är Petrus och apostlarnas svar inför Stora Rådet, Sanhedrin. Stefanus stenas efter sitt mäktiga tal inför översteprästen, de äldste och de skriftlärda (Apg 6:8–8:1). Församlingen i Jerusalem skingras över Judeen och Samarien efter att en allmän förföljelse påbörjats (Apg 8:2f). En av dem som närvarat och gillat avrättningen av Stefanus var Saulus, även kallad Paulus (Apg 8:1). Han fortsätter nu förföljelsen av de kristna över hela landet (Apg 8:3f) men blir så småningom själv omvänd på väg till Damaskus (Apg 9).

Kung Herodes Agrippa I (sonson till Herodes den store) grep och halshög Jakob, Johannes bror (Apg 12:2). Han grep också Petrus, som dock slapp ut ur fängelset genom en ängels förtjänst (Apg 12:3–19). Apostlagärningarna vittnar vidare om hur aposteln Paulus och hans följeslagare ständigt blir utsatta för förföljelse under sina missionsresor över Romarriket (Apg 13:50; 14:2ff, 19; 16:19ff; 17:5ff, 13; 18:6, 12ff; 19:23ff). Han har förstått att detta är livsmönstret för den unga Kyrkan och manar henne därför till uthållighet (2 Tess 1:4). Förföljelsen har blivit en naturlig del av hans liv och han kan säga: *Därför gläder jag mig över svaghet, misshandel, nöd, förföljelser och ångest för Kristi skull. För när jag är svag, då är jag stark* (2 Kor 12:10). I Apostlagärningarna kan vi läsa om Paulus tre missionsresor och hur många av de församlingar som han och hans medarbetare grundat utsattes för förföljelse, först från judarna och sedan från Romarriket.

Efter sin tredje missionsresa utsattes Paulus för ett mordförsök i Jerusalem pga falska anklagelser mot honom (Apg 21:27ff). Den romerska garnisonen i staden tvingades gripa in för att förhindra fullt uppror i staden. För att lugna den upphetsade folkmassan belades Paulus med bojor och fördes bort undan den skriande hopen som försökte döda honom. Belagd med bojor och bortförd i fängsligt förvar värdade Paulus till slut till kejsaren, eftersom han var romersk medborgare. Efter att ha suttit fängslad i Caesarea åren 57 till 59 fördes han som fånge till Rom för att ställas inför kejsarens domstol. Hans första fångenskap i Rom varade åren 60 till 62. Därefter blev han frisläppt och kunde ge sig av på

en fjärde missionsresa till Makedonien, Kreta, Mindre Asien och kanske Spanien.

Men i mitten av 60-talet utbröt kejsar Neros förföljelse av de kristna. Nero hade anlagt en brand i Rom, troligen för att han ville bygga om delar av staden, och han skyllde nu på de kristna. Dessa brändes på bål och kastades till lejonerna på arenan i Rom som ren underhållning. Aposteln Paulus fängslades på nytt och sändes till Rom. Där blev han halshuggen, sannolikt år 67. Även aposteln Petrus fick möta sitt öde i staden, korsfäst upp och ner.³

Enligt traditionen ska aposteln Mattias, Judas ersättare, ha blivit stenad och halshuggen.⁴ Aposteln Jakob den mindre ska enligt traditionen ha stannat kvar i Jerusalem där han blev stenad. Bartolomeus ska precis som Thomas ha predikat för indierna och översatt Matteus evangelium till deras språk. Han blev korsfäst och halshuggen i Albanien. Paulus medarbetare Markus som grundat en församling i Alexandria blev strypt med snara av en grupp hedningar där. Aposteln Andreas predikade bland annat för skyterna och saxarna, men han hamnade så småningom i Patras i Grekland där han blev ombedd av prokonsuln att inte predika den korsfäste Kristus. Eftersom han vägrade blev han korsfäst år 69. Thomas predikade enligt traditionen i 40 år i Indien och blev dödad med ett spjut för sin tro. Apostlarna Simon Seloten och Judas Taddeus predikade tillsammans i Persien. Magierna där försökte tvinga dem att offra till deras gudar. De vägrade förstås, varpå en mobb rände ett spjut genom Taddeus och sågade itu Simon Seloten år 79. Matteus predikade i Etiopien och dödades troligen där år 96. Filippus förkunnade evangeliet i Hierapolis i Mindre Asien och blev korsfäst och stenad omkring år 90.⁵

Den ende som dog en naturlig död var aposteln Johannes, precis som Jesus förutsagt (se Joh 21:20–24). Han led dock också av förföljelserna. Han förkunnade Guds Ord i församlingen i Efesus i Mindre Asien men blev landsförvisad av kejsaren Titus Flavius Domitianus (51–96) till ön Patmos år 95, där han skrev Uppenbarelseboken.

3 Se Eusebios kyrkohistoria, Artos & Norma bokförlag 2007 (II: 25), s 76f.

4 Tidiga kristna martyrer, Mimer bokförlag 2016, s 74.

5 Ibid, s 73–78.

Förföljelsen i Romarriket

Hedningarnas förföljelse av de kristna i Romarriket började med kejsar Nero och pågick fram till 300-talet. Under det första århundradet avlöser de romerska kejsarna varandra i en rasande fart på grund av maktstrider. De första 28 åren efter Nero brukar man inte alltid räkna upp alla kejsare utan kallar perioden bara perioden för den flaviska dynastin, eftersom den innehöll inte mindre sex olika kejsare, varav några inte regerade mer än ett år innan de mördades eller begick självmord.

Under de första kejsarna var förföljelserna ganska lokala företeelser på initiativ av olika guvernörer. Men under kejsaren Domitianus som tillträdde år 81 kom direktiv direkt från den romerska senaten. De kristna skulle tvingas att offra till kejsaren som betraktades som en sorts gud, vilket de förstas vägrade. Hans företrädare Titus hade tidigare intagit och förstört Jerusalem år 70, men då fanns de kristna inte kvar där eftersom de lyssnat till Jesu ord om att fly staden när den belägrades (Luk 21:20ff).

År 112 skriver den romerske guvernören Plinius den yngre ett brev⁶ till kejsaren Trajanus (53–117) för att be om råd hur man ska hantera de kristna i hans område i nuvarande Turkiet. Han tyckte de var underliga, för att de kallade varandra bröder och systrar, hälsade varandra med en helig kyss och ägnade sig åt kannibalism genom att ta del av Kristi kropp och blod i nattvarden. Trajanus rådde Plinius att inte aktivt leta efter kristna, men om någon öppet kallade sig kristen och vägrade dra tillbaka sin beaktelse kunde han fängslas och dödas.

Under kejsaren Marcus Aurelius som regerade 161–177 får förföljelsen ny glöd, då flera namnkunniga kristna dödas, däribland Justinus Martyren (165). Men all förföljelse skedde inte fysiskt. I den romerska litteraturen hänas de kristna och man sprider motskrifter mot kristendomen. Den kristna tron är nu spridd inte bara till Europa utan också till delar av Asien och Nordafrika.

Den kristna kyrkan fick nu ett lugn några decennier tills Maximinus I tillträdde som kejsare år 235. Han försökte komma åt Kyrkan genom att gripa alla präster. Det lyckades inte så bra. Men det var ändå smärtsamt för kyrkan. I Persien, Romarrikets granne hade sassaniderna sett kristendomens inflytande även där och bekämpade därför kyrkan.

En allvarlig förföljelse under Romarrikets tid kom under kejsaren De-

cius regeringstid 249–251. Nu krävdes att alla medborgare skulle offra till de romerska gudarna. Den som hade gjort det fick ett fribrev, en *libellus*. De som inte gjorde det torterades och avrättades. Valerianus tog över efter Decius och verkade till en början vara vänligt inställd mot de kristna men med tiden ändrade han sig och de troende skickades antingen i exil eller till att arbeta i gruvorna. Ett år senare började de kristna återigen straffas med döden. Valerianus togs till fånga i ett krig och hans son och efterträdare Gallienus övertog tronen år 260. Han utfärdade ett edikt om tolerans och satte stopp för förföljelsen av de kristna.

Somliga kristna hade vikit sig inför dödshotet, offrat till kejsaren och uteslöts därför ur Kyrkan. När det blev lugnt så ställdes Kyrkan inför problemet hur man skulle hantera dem som förnekade Kristus, bekände sin synd och ville komma tillbaka till Kyrkan. Somliga biskopar sade nej. Andra biskopar kunde acceptera att människor omvändes på nytt.

Ungefär 25 år senare vände pendeln återigen. Kejsaren Diocletianus regerade mellan 284–305. Vi ska nu veta att kristendomen under hela denna tid formligen exploderat i det romerska riket. År 200 utgör de kristna mindre än en procent. År 300 är de ungefär 10,5%, dvs 6,3 miljoner individer. Och då talar vi inte om kristna bara på pappret utan om människor av vilka många av dem var beredda att gå i döden för sin tro. Kyrkor byggdes överallt.

Den 24:e februari 303 utfärdade kejsaren Diocletianus ett edikt från Nikomedia. De kristna skulle inte få hålla några sammankomster, deras kyrkor skulle förstöras, deras heliga skrifter brännas och alla kristna av lägre stånd förlora sina medborgerliga rättigheter.⁷ När det inte verkade hjälpa utfärdade han året därpå ytterligare två edikt, där det påbjöds att alla kristna, även lekmännen, skulle dödas, om de inte offrade till Roms gudar. Tortyren och dödsformerna bör vara så hemska som möjligt, enligt Diocletianus.

År 305 avgick Diocletianus och efterträdaren Galerius fortsatte att förfölja de kristna. Men år 311 i Sofia, Bulgarien, skrev Galerius plötsligt ett edikt om tolerans. De kristna fick nu utöva sin religion och fick tillbaka sina konfiskerade ägodelar. Detta edikt fastställde att den kristna religionen var laglig och var det första påbud som erkände kristendomen. Galerius beklagade att de kristna inte ville tillbe de romerska

6 1 *Epistulae* X.96.

7 Holmqvist, Hjalmar, *Kyrkohistoria* I, Stockholm 1928, s 126f.

gudarna, men utav ”välvilja” fick de be till sin gud för de överordnades och samhällets väl.

År 312 förändrades allt då kejsaren Konstantin I plötsligt deklarerade att han omvänt sig till kristendomen. Romarriket tolererade plötsligt de kristna, och kyrkor och präster gynnades. Från att ha varit en förföljd grupp blev kristendomen plötsligt en gynnad grupp.

År 379 installerades Theodosius I som medkejsare i det Östromerska riket. Han förklarar att kristendomen är det romerska rikets officiella religion och att alla måste tillhöra den kristna kyrkan. Kyrkstaten är därmed född på gott och ont. Staten ska ju inte härska över Kyrkan, men inte heller Kyrkan över staten. Skriften säger: ”Alla har ju inte tron” (2 Tess 3:2). Gott så till vida att det i den västliga delen av kristenheten nu rådde ett relativt lugn. Men det onda består i att människor som inte tror tvingas låtsas vara kristna, utan att egentligen vara det.

Förföljelsen av de kristna under tidig islam

Om man tror att Romarrikets kristnande innebär slutet på förföljelser av de kristna, så har man en väldigt västlig syn på var Kyrkans gränser går. Någoting händer nämligen på 600-talet. Påverkad av kristendom, judendom och arabisk stamreligion kom handelsmannen Muhammed i religiösa grubblerier. Han påstod sig ha fått uppenbarelser från en ängel och skapar en helt ny religion: islam. Under bara ett århundrade erövrade muslimerna hela Saudiarabien och delar av Mellanöstern. De intar inte bara nuvarande Irak och utan kristna länder som Egypten och Syrien och kristna provinser i norra Afrika. Detta innebar ett slag inte främst mot den västra Kyrkan utan framför allt mot den östra Kyrkan.

692 bygger muslimerna en moské i Jerusalem, Klippmoskén, på platsen där templet hade stått. Man erövrar Marocko och tar delar av Spanien. 732 går de in i Frankrike men slås tillbaka av Karl Martell. 1453 intar de ottomanska muslimerna Konstantinopel (nuvarande Istanbul) vilket innebär slutet för det östromerska riket, det bysantinska riket.

Islams expansion innebär ett enormt lidande för den kristna kyrkan med mängder av döda och tvångskonverterade. Islam har nämligen historiskt expanderat, inte genom mission, utan genom krig och vapen. Än idag lider kristna i många länder i ett enormt förtryck där muslimer är i majoritet. Här kan nämnas före detta kristna länder som Turkiet, Egypten och Syrien.

Förföljelsen under den s k Upplysningen

Ett annat angrepp mot den kristna Kyrkan är rationalismen, som inte bara intellektuellt lett människor bort från tron. Efter den franska revolutionen ville revolutionärerna 1792 avskaffa Kyrkan och ersätta den med tillbedjan av förnuftet. Detta pågick inte så många år, men Kyrkan utsattes för förföljelse.

Förföljelsen under kommunismen

Nästa stora angrepp mot kristendomen kom från den marxistiska kommunismen. Karl Marx (1818–1883) hade ju skrivit att religionen fungerade som ett opium för folket. Marxisterna i Sovjetunionen, och senare i större delen av Östeuropa och Kina ville avkristna länderna. Detta inte bara genom antikristen propaganda och aktiv diskriminering i skolor och universitet, utan också genom massiva avrättningar främst under Stalins regeringstid.

I Sovjetunionen hade *Legionen för Militanta Ateister* eller *De Gudlösas Sällskap* 1941 så mycket som 3,5 miljoner medlemmar. Man ägde tio tidningar och 15 tidskrifter och spred böcker och pamfletter. Man förklarade: ”Det är vår plikt att förstöra varje religiöst världskoncept. . . Om förstörelsen av tio miljoner människor, som hände i det förra kriget, skulle vara nödvändig för segern för en bestämd klass, då måste det göras och det kommer att ske.”⁸

År 1940 hade över 100 biskopar, tiotusentals ortodoxa präster och tusentals munkar och lekmannatroende dödat eller hade dött i sovjetiska fångelser och Gulag. Många kyrkor hade förvandlats till sporthallar. Allt detta pågick fram till dess Sovjetunionen upplöstes och ersattes av Ryssland den 26 december 1991. Då ersattes det vakuum ateismen skapat av ett enormt kristet uppvaknande över hela landet och hela Östeuropa. Idag kallar sig 63% av ryssarna för kristna.

Förföljelsen under och efter reformationen

Om vi ska bestämma vad de kristna och kyrkan egentligen är utifrån tron på Kristus och allt hans Ord, så kan vi konstatera att även om det yttre skyddet från världsliga myndigheter kan ge en relativ fred, så kan det maktmonopol som man ger en kyrkoorganisation och dess biskopar också göra att kyrkoorganisationen i sig blir ett hot mot den sanna

⁸ Alfred McClung Lee, Elizabeth Briant Lee, *The Fine Art of Propaganda*, Octagon Books 1972, s 90.

Kyrkan, som är alla sant troende. Detta blev särskilt tydligt under senmedeltiden, då den romersk-katolska kyrkan gled i väg från den tro som Kyrkan tidigare haft.

Munkväsende och avlat, Mariadyrkan och gärningslära, hade nu smält in i påvens definition av kristendomen. Därför uppstod, skulle man kunna säga, *en förföljelse inifrån* när den tjeckiske prästen Jan Hus år 1414 kallades till ett kyrkomöte i Konstanz i Tyskland. Han hade hävdade att Kyrkan inte är lika med en organisation utan består av de sant troende och heliga, att avlatshandeln är fel, att även lekmän skulle få del av vinet i nattvarden och att Bibeln står över påven. För denna tro brändes han på bål.

År 1517 hade den tyske munken Martin Luther på samma sätt ifrågasatt att den romersk-katolska kyrkan hade mandat att sälja avlat, det vill säga befrielse från skärselden. Senare ifrågasatte han även klosterväsendet, helgondyrkan, mässoffret, påvens makt och den romerska synen på frälsningen genom tron plus gärningar. Frälsningen är av nåd allena genom tron allena, menade Luther, och det är Skriften allena som avgör vad som är kristen lära. För detta bannlystes Martin Luther och alla lutheraner från den romersk-katolska kyrkoorganisationen. Luther och hans efterföljare förklarades fredlösa, det vill säga vem som helst fick slå ihjäl dem utan att samhället ingrep. Även om lutheraner förföljdes, några brändes till och med på bål, t ex Jan van Essen och Hendrik Vos i Bryssel 1523, så fick lutheraner skydd i de nordtyska furstendömena, och den lutherska tron fick fäste i norra Europa.

Förföljelsen under den liberala teologin

Men två hundra år senare har avfallet från sann kristen tro inte bara ätit sig in i den romersk-katolska kyrkan utan också i vad som kallades för den lutherska kyrkan. Bakgrunden låg i den rationalism eller ”upplysning” som hyllades i den franska revolutionen från och med år 1792. Upplysningen satte det mänskliga förnuftet över allt, också Bibeln. Även i Tyskland började man studera Bibeln med förnuftets glasögon. Teologin rensades på prästseminarier och universitet från underverken, frälsningen och treenigheten. Kvar blev ett fattigt socialt evangelium.

Också det är en sorts förföljelse av kristen tro. Om man ersätter kristendomen, som är Bibelns lära, med något annat än kristendom, med enbart allmänmännisklig moral och enbart vackra ord om Guds godhet och själens odödlighet, så har vi inte längre någon kristendom.

I det som en gång var en kristen och luthersk kyrka fick vi nu också en form av förföljelse. De som skulle bli präster formades av historisk-kritisk metod och bibelkritik. Konservativa kristna och lutheraner, som t ex de lutherska separatisterna i Övre Norrland, utsattes för förföljelse på 1800-talet och somliga fängslades.

De som ville stanna kvar inom den liberala kyrkan, för att som man sa ”förändra den inifrån”, portas idag redan innan de hinner bli prästvigda. För att bli präst inom Svenska kyrkan måste prästkandidater deklarerat sitt fulla stöd till t ex kvinnliga präster.

År 2018 antog folkkyrkans kyrkomöte den s k Regnbågsnyckeln, det vill säga att församlingar erbjuder HBTQ-certifiering. 2021 bejaktar Svenska kyrkans kyrkomöte en motion om att Svenska kyrkans ska arbeta fram ett teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck. Det är ett krig inifrån, mot dem inom folkkyrkan som fortfarande har någon sorts kristen tro.

Förföljelsens utmaning idag

Men de bibeltrogna kristna i Sverige har inte förlorat sin identitet. 1974 formades en kyrkoorganisation som fortfarande vill stå upp för Kristus och allt hans ord, inte det som för dagen är populärt och inne bland världens människor: Lutherska Bekännelsekyrkan. Hon kommer, om Gud vill, fortsätta att förkunna samma evangelium som Paulus och apostlarna, kyrkofäderna och Martin Luther predikade: budskapet att Kristus Guds Son kommit till världen för att frälsa syndare. Hon står upp för de grundläggande principerna: nåden allena, tron allena och Skriften allena.

Det är ingen lätt värld vi har att hantera idag. Islam vinner allt större steg i vårt land. Materialism och förnuftsdyrkan drar i våra barn och ungdomar. Sociala media sprider alternativa definitioner på sanningen, som motsäger Bibeln. Den svenska staten vässar sina redskap mot kristen tro genom att diskutera förbud mot fria kristna skolor etc. Även om vi just nu inte dödas, som under Romarriket, så kan kristna uppleva förföljelse.

En avhandling nyligen av Karin Kittelmann Flensner⁹ visar att en ”ateistisk grundinställning råder i flera skolor. Religiösa upplevdes un-

9 Karin Kittelmann Flensner, *Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden*, Göteborgs universitet, 2015.

derkasta sig märkliga, irrationella regler, och man kunde tala om dem som 'ointelligenta eller psykiskt sjuka.' När man nyligen frågade ut kristna ungdomar i svenska skolor, svarade man: "Vi måste alltid försvara oss." "En lektion var jag tvungen att gå ut för att de började attackera mig, jag orkade inte vara kvar." "Lärarna verkar tro att de är rebelliska när de angriper kristen tro. De tror att de attackerar makten, men de är bara mobbare."¹⁰ Så kan det också vara på arbetsplatser. Man upplevs udda för att man inte rättar in sig i ledet.

Låt oss inte glömma att *korset, förföljelsen* hör till den kristnes livsgemenskap med Frälsaren. Aposteln uppmanar oss: *Välsigna dem som förföljer er, välsigna och förbanna inte* (Rom 12:14). Trösten i allt äger vi i evangeliet om Kristi nåd, som vi läser: *Vem kan skilja oss från Kristi kärlek? Nöd eller ångest, förföljelse eller svält, nakenhet, fara eller svärd? Det står ju skrivet: "För din skull dödas vi dagen lång, vi räknas som slaktfår." Men i allt detta vinner vi en överväldigande seger genom honom som har älskat oss. För jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller furstar, varken något som nu är eller något som ska komma, varken makter, höjd eller djup eller något annat skapat ska kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår Herre* (Rom 8:35–39).

Hebreerbrevets författare skriver: *Kom ihåg den första tiden när ljuset nådde er. Ni fick utstå hård kamp och mycket lidande. Dels blev ni hånade och plågade och gjorda till offentligt åtlöje, dels stod ni sida vid sida med andra som behandlades så. Ni led med fångarna och accepterade med glädje att bli fräntagna era ägodelar, eftersom ni visste att ni ägde något som är bättre och bestående. Så kasta inte bort er frimodighet, den ger stor lön. Ni behöver uthållighet för att göra Guds vilja och få vad han har lovat. För: "Ännu en kort liten tid, så kommer han som ska komma, och han ska inte dröja"* (Heb 10:32–37).

¹⁰ Tidningen *Världen Idag*, 20 nov 2019.

Frågor och svar

"Rör mig inte!"

Fråga: Vad kan Jesus mena när han efter sin uppståndelse från de döda säger till Maria Magdalena: *Rör mig inte, för jag har inte stigit upp till Fadern än* (Joh 20:17). Det låter så kallt avvisande, nästan kärlekslöst. Jag har svårt att få en sådan hållning att gå ihop med vad som framgår av andra bibelställen om Jesus. Någon mer kärleksfull person har jag svårt att tänka mig.

Svar: Tack för din fråga. Det är inte så lätt att helt entydigt tolka Joh 20:17. Den gamla latinska översättningen Vulgata har valt översättningen *Noli me tangere*, som på svenska blir "rör mig inte". Uttrycket *Noli me tangere* används ofta och har blivit liktydigt med en avvisande hållning: *Jag vill inte ha med dig att göra*. Men kan det vara textens rätta innebörd? Säkerligen inte.

I den grekiska grundtexten står den mediala verbformen *haptomai* i presens imperativ singularis och negeras. Det kan översättas med "Rör mig inte". Men det kan också översättas "Håll inte fast mig" (bara *för egen del*, något som den mediala verbformen innefattar). Man förstår av sammanhanget att Maria Magdalena var alldeles överväldigad och ville i sin stora glädje omfamna Jesus och aldrig mer skiljas från honom. Hon tänkte nog att nu kunde Jesus vara tillsammans med sina lärjungar *precis som förut*.

Ändå hade Jesus flera gånger sagt till dem att han efter fullbordad frälsningsgärning skulle gå till Fadern: "Detta har jag sagt er medan jag ännu är kvar hos er. Men Hjälparen, den helige Ande som Fadern ska sända i mitt namn, han ska lära er allt och påminna er om allt som jag sagt er" (Joh 14:25f). "När Hjälparen kommer som jag ska sända er från Fadern, sanningens Ande som utgår från Fadern, då ska han vittna om mig. Också ni ska vittna, eftersom ni har varit med mig ända från början" (Joh 15:16f). "Nu går jag till honom som har sänt mig, och ingen av er frågar mig: Vart går du? . . . *Det är för ert bästa som jag går bort. För om jag inte går bort, kommer inte Hjälparen till er. Men när jag går bort ska jag sända honom till er*" (Joh 16:5–7).

Nu hade Jesus fullbordat sin frälsningsgärning och med sin uppståndelse från de döda bevisat att han besekrat döden, djävulen och helvetet, och det för vår räkning. Vilket glädjebudskap och vilken gåva att förvalta! Nu skulle han inte vara bland dem på samma sätt som tidigare. Men han skulle inte överge dem. Han skulle vara hos dem på ett andligt, övernaturligt sätt. ”Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord. Och min Far ska älska honom, och *vi* ska komma till honom och ta vår boning hos honom” (Joh 14:23). ”Jag ska inte lämna er faderlösa” (Joh 14:18). Strax före sin himmelfärd sa han: ”Jag är med er alla dagar till tidens slut.” Och tidigare hade han lovat: ”Där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.”

I stället för att behålla Jesus bara för egen del, hålla fast eller hålla kvar honom, uppmanades hon att skyndsamt ge sig av och berätta för lärjungarna att Herren hade uppstått, talat med henne och sagt: ”Jag stiger upp till min Far och er Far, till min Gud och er Gud”, dvs: Nu är den utlovade frälsningsgärningen fullbordad, och därmed är Gud Fadern inte bara ”min Far” utan också ”er Far”. Maria Magdalena lydde omedelbart. Hon ”gick då och berättade för lärjungarna att hon *hade sett Herren* och att *han hade sagt detta till henne*”.

SE

Löftet i Mika 2:12–13

Fråga: Hur ska man förstå profeten Mikas löftesord i Mika 2:12–13? Det står ju i vers 12: *Jag ska församla dig, Jakob, hela ditt folk. Jag ska samla dem som är kvar av Israel, jag ska föra dem tillsammans som fåren till fällan, som en hjord till dess betesmark, det ska bli ett sorl av människor.* Talar inte dessa ord om en allmän omvändelse av alla israeliter, av alla som härstammar från Jakob?

Svar: Det är bra att du ställer denna fråga. För ser man isolerat på de inledande orden ”Jag ska församla dig, Jakob, *hela ditt folk*”, kan det se så ut (ordagrant står på hebr. *kullák* = ”alla de dina”). Men redan nästa mening visar vad som menas med ”hela ditt folk”. Där står: ”Jag ska samla *dem som är kvar av Israel*”, ordagrant ”*en rest av Israel*”, på hebr. *sh'erith Jisra'el*. Större delen av Jakobs avkomlingar ville inte lyssna till HERRENS ord. Det skedde redan vid Sinai berg och det skedde därefter gång på gång. Mose skrev i sin avskedssång: ”De har handlat illa mot honom, de är inte hans barn utan en skam, ett förvänt och avogt släkte”

(5 Mos 32:5). Profeten Jesaja skriver å Guds vägnar 700 år senare: ”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk, som vandrar den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes 65:2f).

När den utlovade Messias äntligen kom gick Jesajas profetia i uppfyllelse: ”Han var föraktad och övergiven av människor” (Jes 53:3). Aposteln Johannes vittnar: ”Hans egna tog inte emot honom” (Joh 1:11). Och Jesus sa till de judar som förkastade honom som Messias, Guds Son och ett med Fadern: ”Vore Gud er Far skulle ni älska mig, för jag har utgått från Gud och kommer från honom. . . Ni har djävulen till far” (Joh 8:42–44). Endast de som lyssnar till HERRENS ord och tar emot HERREN Jesus som sin och hela världens ende Frälsare är hans sanna folk, ”den levande Gudens barn” (Hos 1:10).

Begreppet *sh'erith Jisra'el* (liksom synonymen *sh'ár Jisrae'el*) används flera gånger av profeterna, och de betonar: Av det avfälliga Israel kommer bara ”*en rest av Israel*” att vända om till HERREN när han fullbordar det gamla förbundets löftesord om frälsning genom sin utsände Son, Messias. Mikas samtida Jesaja profeterade: ”En rest (*sh'ár*) ska vända om, *en rest av Jakob*, till Gud den Mäktige (namnet på Messias, se Jes 9:6). För även om ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska bara en rest av det vända om” (Jes 10:22f).

Att en rest vänder om från otro till tro i förtröstan på Messias frälsningsgärning är ingen självklarhet. Det är *ett Guds underverk*, vilket profeten Sakarja betonar drygt 200 år senare: ”Även om det i de dagarna verkar alltför underbart i ögonen på *resten av detta folk* (*sh'erith ha'am hazzä*), skulle det då vara alltför underbart också i mina ögon, säger HERREN Sebaot” (Sak 8:6, ordagrann övers.). I vers 12 av samma kapitel beskriver Sakarja med bilder från jordelivet den överflödande välsignelse som råder i Guds sanna rike. Han utlovar som Guds löftesord till de judar som nu bodde bland ruiner i ett svårt fördärvat land: ”Jag ska låta *resten av detta folk* (*sh'erith ha'am hazzä*) få ära allt detta.” Längre fram i samma kapitel betonar han att frälsningens budskap också ska leda till att hedningar ansluter sig till den troende *resten*: ”Ja, många folk och mäktiga hednafolk ska komma och söka HERREN Sebaot i Jerusalem och de ska åkalla HERREN” (Sak 8:22). Detta överensstämmer med Mikas ord i slutet av 2:12: ”*Det ska bli ett sorl av människor.*”

Med ”*alla de dina*” menas alltså den troende *resten* av Israel som gläder sig åt HERRENS övernaturliga frälsningsgärning genom sin Mes-

sias. Och till denna rest räknas också alla från hednafolken som blir omvända till samma tro och därmed inlemmas i samma folk, det sanna Israel. För HERREN säger om Messias: ”Det är för lite att du bara är min tjänare som upprättar Jakobs stammar och för tillbaka *de bevarade av Israel*. Jag ska sätta dig till *ett ljus för hednafolken*, för att *du ska bli min frälsning ända till jordens yttersta gräns*” (Jes 49:6). När Johannes var på ön Patmos som fånge pga sin tro och det såg allt annat en ljusst ut för Guds sanna folk, fick han genom gudomlig uppenbarelse höra en sång till Lammet med orden: ”Du har blivit slaktad, och med ditt blod har du friköpt människor åt Gud *av alla stammar och språk och länder och folk*. Du har gjort dem till ett kungarike” (Upp 5:9f).

Paulus, väl förtrogen med gamla förbundets frälsningslöften, betonar: ”*Alla som härstammar från Israel är nämligen inte Israel*, och alla Abrahams avkomlingar är inte hans barn. . . *Det är inte de köttliga barnen som är Guds barn, utan löftets barn räknas som hans avkomlingar*” (Rom 9:6–8). Också människor från hednafolken blir genom det sanna Ljuset, Messias och hans frälsningsgärning, inlemmade i Guds sanna folk. De inympas i ”det äkta olivträdet”, dvs i det sanna Israel (Rom 11:16–24). Paulus hänvisar till vad HERREN redan sagt genom profeten Hosea (se Hos 1:1ff): ”Så säger han genom Hosea: De som inte var mitt folk ska jag kalla mitt folk, och den oälskade ska jag kalla min älskade” (Rom 9:25). Petrus skriver till de kristna som lever utspridda i Mindre Asien: ”Det står ju i Skriften (se Jes 28:16): *Se jag lägger i Sion en utvald, dyrbar hörnsten, och den som tror på den ska aldrig komma på skam. För er som tror är den alltså dyrbar. . . Ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk*” (1 Pet 2:6–9).

Vers 13 i *Mika 2* visar tydligt att vers 12 handlar om Messias frälsningsgärning. Räddningen ut ur träldomen i Egypten förebildade denna frälsning: *En som banar väg* (på hebr. *happoréts*, ordagrant ”han är den som bryter ner”) *drar ut framför dem, de bryter fram och tågar ut genom porten. Deras kung tågar framför dem. HERREN går i spetsen för dem.* **Det som måste brytas ner** är den inspärning som människan befinner sig inom pga synden. Endast Messias kan befria oss från syndens och dödens fångelse. ”Han är den som bryter ner” vår inspärning, vårt fångelse, det som utestänger oss från himlens glädje, Guds sanna rike. Precis som vid uttåget ur träldomslandet Egypten går HERREN i spetsen för de befriade. HERRENS utsände befriare, den evige Sonen, är ingen mindre än HERREN själv. ”Helvetets portar ska inte få makt över min

församling”, säger Jesus (Matt 16:18). Och Mika profeterar: ”De bryter fram och tågar ut genom porten”, befriade av Messias från dödens och helvetets fångelse.

”Jag ska göra slut på er fångenskap”, utlovar HERREN genom Jeremia (29:14). Och kung David, som ofta profeterar om Messias, skriver: ”När HERREN gör slut på sitt folks fångenskap, då ska Jakob jubla och Israel glädjas” (Ps 14:7). Det är synden som för bort från HERREN, förskingrar och utestänger från Guds rike, från paradiset. Syndafallet har drabbat alla: ”Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda” (Ps 53:4). Endast Messias kan rädda oss, leta upp de förlorade. Låt mig avrunda svaret med att citera Jesaja: ”Det ska ske på den dagen att *hednafolken* ska söka Ishais rot (= Messias) där han står som ett baner för folken, och hans boning ska vara härlig. På den dagen ska Herren för andra gången räcka ut handen för att friköpa *en rest av sitt folk* (hebr. *sh’ar ‘amô*)” (Jes 11:11).

SE

Vad menas med ”de sista dagarna”?

”De sista dagarna” är ett begrepp som Petrus använder i sin predikan på pingstdagen i Jerusalem, när han citerar profeten Joel: *Och det ska ske i de sista dagarna, säger Gud . . .* (Apg 2:17). När du hör begreppet ”de sista dagarna” eller ”den sista tiden”, vilken tid tänker du då på? Syftar det på en tid som fortfarande inte har ägt rum? Låt oss se vad Bibeln menar med detta begrepp!

Om vi bara ser på hur Petrus själv använder detta begrepp så blir det faktiskt tydligt att ”de sista dagarna” syftar på något som skedde redan där och då. För just före denna vers så hade han inlett med att förklara vad som hände på gatorna i Jerusalem på pingstdagen: *Det är inte som ni tror att de är berusade. Det är ju bara tredje timmen på morgonen! Nej, det är detta som är sagt genom profeten Joel* (v 15–16). Lagg märke till vad han säger: ”Det är detta som är sagt”! Det vill säga: Det som sker här och nu mitt framför era ögon – dånet, vinden, eldtungorna, lärjungarna som förkunnar på många olika språk – det var det som profeten Joel hade förutsagt skulle ske.

Så när Petrus använder den här profetian, då ska vi alltså förstå begreppet ”de sista dagarna” inte som om dessa dagar fortfarande ligger i framtiden utan de är föreligger redan då Petrus och de andra apostlarna levde. De sista dagarna eller den sista tiden är den nytestamentliga tiden.

Det finns ytterligare bibelställen som stödjer den här tolkningen. Aposteln Johannes skriver i sitt första brev: *Kära barn, den sista tiden är här* (1 Joh 2:18). Och Hebreerbrevets författare skriver i början av brevet: *I forna tider talade Gud många gånger och på många sätt till fäderna genom profeterna, men nu i den sista tiden har han talat till oss genom sin Son* (Heb 1:1–2). Den sista tiden är alltså den tid när löftet i Gamla testamentet om Messias och hans frälsningsgärning blir uppfyllt. Kanske kan man lite förenklat säga att Gamla testamentets tid är ”den första tiden”, till skillnad från Nya testamentets tid som är ”den sista tiden”.

”Snart” och ”de sista dagarna”

Men när vi hör att både *lärjungarna som levde då* och *vi som lever nu* lever i tiden som kallas ”den sista tiden”, så tror jag att vi häpnar. Men det är för att vi har ett annat perspektiv på tiden än vad Gud har. Och det finns fler exempel på detta – på andra ställen kan det till exempel stå att Jesus ska komma tillbaka ”snart” (Upp 3:11). Och det var alltså något som skrevs för två tusen år sedan. När vi hör att något ska hända ”snart”, så tänker vi nog inte att det skulle kunna ta många år, utan att det snarare borde vara fråga om några veckor, i värsta fall.

Det är samma sak när vi hör begreppet ”de sista dagarna”. Vi tycker att det nu har gått väldigt lång tid sedan Jesu och apostlarnas tid. Hur kan vi då leva i samma ”tidsepok” som de, och hur kan den tidsepoken som både de levde i och som vi lever i heta ”de sista dagarna”? Det låter orimligt, för det har ju gått väldigt många dagar och väldigt lång tid sedan dess. Det vore rimligare ifall den tiden som de levde i hette något i stil med ”dagarna före de sista dagarna”, eller ”tiden före den sista tiden”.

Men det kan nog också hända att vi inte ens tycker att vi själva lever i ”den sista tiden”. Vi kanske tänker att det förmodligen dröjer många, många år innan Jesus kommer tillbaka. Om vi börjar tänka på det sättet, då har vi glömt vad Jesus har sagt! Han sa till lärjungarna: *Var därför vakna, för ni vet inte vilken dag er Herre kommer. . . I en stund när ni inte väntar det kommer Människosonen* (Matt 24:42ff). Och detta sa han ju redan till sina första lärjungar!

Guds tidsperspektiv är annorlunda än vårt tidsperspektiv

Det är typiskt för Bibeln att använda sådana begrepp som ”de sista dagarna” och ”snart” – ord som får tider att låta kortare än vad vi människor tycker att de är. Men vi får komma ihåg att här är det Gud som

talat. Detta är Guds sätt att se på tiden. Detta är från Guds perspektiv. När Gud väljer att sätta ord på tidsepoker så gör han det utifrån sitt eget tidsperspektiv.

Gud är den evige Guden och den allvetande Guden som kan överblicka hela världshistoriens alla tidsepoker. Han kan överblicka allt som händer här på jorden idag lika enkelt som allt som ska hända och allt som redan har hänt. Han har full koll på världens ”tidslinje”. Och för honom, som har existerat från evighet, så är inte dessa tider särskilt ”långa”. När vi tycker att tiden går riktigt långsamt, ja då kan vi nog tycka att en enda timme är en lång tid. Men inte för Gud! Om honom heter det ju till och med: *Tusen år är i dina ögon som dagen i går som försvann, som en av nattens timmar* (Ps 90:4). *För Herren är en dag som tusen år och tusen år som en dag* (2 Pet 3:8).

Guds sätt att förbereda oss på Jesu återkomst

Sedan får vi också komma ihåg att detta är Guds sätt att förbereda oss på Jesu återkomst på den yttersta dagen. Gud är å ena sidan otvivelaktig när han talar om tider och stunder. Han uttrycker sig inte specifikt om hur lång tid det är kvar. Men å andra sidan använder han vissa ord för att tala om tider och stunder, och det är ord som får tiderna att låta kortare än vad vi tycker att de är. Och det har Gud goda skäl att göra.

För tänk nu om Gud i stället skulle ha varit specifik och sagt exakt vilket år Jesus kommer tillbaka, eller om det hade stått att Jesus ”dröjer”, eller att Jesus ”kommer inte än på ett tag” – skulle det ha varit till nytta för oss?

Är det något som är tydligt i Bibeln, så är det att vi ska vara andligt alerta. Jesus sa vid ett tillfälle: *Håll er därför vakna, för ni vet inte vilken dag eller timme han kommer* (Matt 25:13). Det innebär förstås inte att vi inte får sova på nätterna, utan att vi ska undvika att falla i *andlig* sömn. Det innebär att vi ska hålla oss andligt vakna genom att flitigt höra och läsa Guds Ord, höra evangelium i avlösningen och i predikan, be till Gud och med tacksamhet ta emot Herrens nattvard. Med andra ord att göra sådant som Jesu lärjungar har gjort ända sedan pingstdagen. *De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönerna* (Apg 2:42). Undervisning, gemenskap, nattvard och bön har varit utmärkande för kristna församlingar ända sedan den första pingstdagen.

Bjarte Edvardsen

Högsta domstolsbeslutet i USA

Med anledning av det ilska drevet mot Högsta domstolens beslut i USA nyligen skickade Biblicums redaktör nedanstående insändare till ”Vestmanlands Läns Tidning”. Den publicerades ograverad i *VLT den 1 juli 2022*. Redaktören för insändaravdelningen satte nedanstående rubrik för insändaren, helt i linje med den sanning jag ville lyfta fram.

Inte en del av kvinnans kropp

Beslutet i USA angående den fria aborträtten har resulterat i ett drev av stor ilska och upprördhet. Huvudargumentet bakom detta är: Kvinnan måste få bestämma över sin egen kropp. Det är kvinnans frihet som står på spel, hennes möjlighet att göra karriär på lika villkor med mannen.

Självklart måste en kvinna få bestämma över sin egen kropp. Hon måste få avgöra om en hindrande svulst eller utväxt ska avlägsnas eller inte. Men det är inte sant att fostret i mammans mage är *en del av hennes kropp!* Det är ingen svulst utan *ett eget människoliv i hennes kropp*. Det har ett eget suveränt och unikt DNA, ett liv helt beroende av näring och omvårdnad av mamman. Gäller inte principen om allas lika värde också den värnlösa människan i mammans mage?

Visst kan det finnas svåra ställningstaganden ibland, när människoliv står mot människoliv. Men är det rätt om ett ställningstagande till abort bygger på lögnen att det ena livet bara är en utväxt, en del av mammans kropp? Vår omtanke och kärlek borde gälla *både* mamman och det ofödda barnet.

Drevet mot domstolsbeslutet bygger alltså på en lögn. Ändå eldas detta osakliga drev på av press, radio och TV. Är det saklig journalistik, frågar jag mig, när massmedia fördömer ett beslut utan att nämna om och väga in domstolens utförliga argumentation?

Jag är klar över att jag nu väcker många ilska men kan inte tåla längre. Den osakliga propagandan måste någon få påtala. Yttrandefriheten gäller väl även när man inte instämmer i drevet? Det gör mig ont att många ringaktar den gåva som ett upptränt människoliv i

mammans kropp innebär. Barn är inte en sak som man kan skaffa sig eller göra sig av med om den inte passar. Barn är inte en svulst utan en gåva som många, kanske förgäves, längtar efter att få.

Seth Erlandsson
Lektor em. och docent

Norsk debatt om underordning

En oväntad debatt väckte stort intresse i Norge inför sommaren – *om kvinnors underordning i äktenskapet*. Ja faktiskt. Vi ”lever år 2022” och den bibliska undervisningen om mäns och kvinnors roller verkar väldigt avlägsen och irrelevant för de flesta – desto mer överraskande och provocerande för många att detta ämne ska få så mycket uppmärksamhet just nu.

Det började nästan av en slump, när *den konservativa kristna skribenten Sofie Braut* presenterades i en informell och personlig intervju i Stavanger Aftenblad, som en del av en serie om okonventionella kvinnor. Den 44-åriga trebarnsmamman har under ett antal år arbetat som gymnasielärare på Nærbø söder om Stavanger, på en fristående skola som drivs av Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM). Hon har också varit kyrkopolitiker i Norska kyrkan, men är framför allt känd för sin regelbundna kommentarspalt i den kristna dagstidningen Vårt Land. Braut hade inte för avsikt att starta en debatt, men nämnde för journalisten bland flera andra ämnen ganska kort att hon anser att män och kvinnor kallas till olika funktioner, även i äktenskapet, och att hon håller sig till den bibliska principen om underordning:

”Det känns bra att ha en man som har ledarrollen i flokken. . . När det är två personer i ett äktenskap måste den ena ha en överordnad funktion, annars kommer man inte kunna sätta en kurs . . . Du kan se vad jag säger som min personliga konfrontation med en extremt individuellt orienterad kultur, där du mest tänker på att kapitulera är svaghet och att få leda är ett privilegium som alla underförstått söker.”

Har du några konkreta exempel på underordning i praktiken?

”Det kan mycket väl handla om att inte alltid försöka ’få sista ordet’, som ryggradsreflexen vill, utan att träna sig på att lyssna. Det är svårt att peka på specifika exempel, just för att jag lever med en man som delar detta sätt att tänka. Sedan handlar hans ’ledarskapsroll’ inte om att

skaffa sig fördelar och företräde, utan ganska ofta om att ta de tyngsta uppgifterna och konsekvenserna av det för både våra barn och mig.”

Braut betonar att det inte är fråga om ”vem som är bättre” när Paulus skriver att mannen är ”kvinnans huvud”. ”Det är just detta förlamande sätt att tänka som gör både samhället och familjelivet till ett kontinuerligt slagfält. Som kvinnor och män är vi olika, och om vi inte är upptagna av att vara exakt likadana kan du upptäcka en dynamik som gör dig fri.”

Stor uppståndelse och förvåning

Den 24 april slog tidningen upp detta under rubriken: **Lever med mannen som huvud**. Braut var inte beredd på den uppståndelsen som skulle följa. *Stavangerbiskopen Anne Lise Ådnøy* gick i svaromål:

”Heligt krig, slaveri och könsroller hör till det som de flesta teologer i norska kyrkan inte vill betrakta som tidlösa uttryck för Guds vilja, utan som spår av den tid då Bibeln skrevs.” Före det vigselritual som kom 1915 var texter om över- och underordning en del av kyrkans vigselriturgi, men ”nu är det flera generationer sedan detta togs bort. De flesta blir nog förvånade om någon tror att de texterna berättar hur vi ska leva idag. . . Norska kyrkan arbetar i tro och praktik för större jämställdhet mellan könen, inte för det motsatta. Detta har ett tryggt och brett stöd i kyrkan. Den norska kyrkan ser män och kvinnor som jämställda i kyrkan och familjen.” Det går likväl an att vara medlem och ha en annan syn, anser biskopen.

Sofie Braut

Den 2 maj utvecklar Sofie Braut sin syn i *Vårt Land*: ”Bibeln genomsyras av tanken att män och kvinnor har **olika men kompletterande uppgifter**. Detta går hela vägen tillbaka till skapelsen och är tydligt både i evangelierna och i hur den första kristna kyrkan organiserades, och i de råd som till exempel Paulus ger angående hem och familj.” Men den synpunkten blir vanligtvis bemött idag med stor skepsis, eftersom folk tror att ”om någon annan än jag själv har ansvaret är risken stor att jag blir utnyttjad i stället för att få stöd och hjälp. Sådan skepsis är en självklarhet i en kultur som är djupt påverkad av marxistiskt tänkande om att samhället är en ständig kamp för privilegier och positioner.

”För oss människor är det ändå en paradox att underordna sig. Det är i alla fall inte min naturliga inställning, varken i äktenskapet, på job-

bet eller i andra sammanhang där jag träffar människor. Det är ett val man kan göra, både hemma och på andra arenor, eftersom man tror att det för något gott med sig. Bibelns Jesus förebildar en underordning som är mycket radikal, i det att han är Gud som blev människa och därmed underordnade sig dem som han själv har skapat. Det är både gränsöverskridande och provocerande. . . När det att underordna sig är ett eget val och inte något som man påtvingas utifrån, finns det en kraft i det – ett uppror mot maximen om att ’makten råder’.”

Braut får snabbt stöd av *pingstpastor Tone Lise Gustavsen* i krönikan ”*Kvinnors underordning är en gåva från Gud*”. ”Det råder ingen tvekan om att det finns ett stort behov av ledarskap i vår moderna tid. Och det är viktigt att påpeka att andligt ledarskap enligt Bibelns definition alltid är ett tjänande. . . Den underordning och vördnad mannen behöver från sin hustru ska vara hennes äkta,hängivna svar på hans kärlek” (*Vårt Land*, 4 maj, 2022).

”**Vad är detta?**” säger *Hamarbiskopen Solveig Fiske*. ”Jag hoppar till. Åsikterna tar mig tillbaka till 1970-talet.” ”Det är djupt oroväckande att patriarkalt tänkande och underordningsteologi försvaras och framförs som ett ideal år 2022.” ”Jag trodde att vi hade kommit längre” (*Vårt Land*, 10 maj 2022).

”Underordning kan leda till våld”, varnar *Berit Hagen Agøy*, internationell chef för det mellankyrkliga rådet för Norges kyrka. De som förespråkar kvinnors underordning har ett stort ansvar för de konsekvenser det kan få. Hon hänvisar till afrikanska länder och konstaterar att det finns ”ett tydligt samband mellan en kvinnosyn, stödd av falska teologer, som nedvärderar och föraktar kvinnor, och sexualiserat våld som kvinnor utsätts för både i fredstid och i konflikter. . . Resursstarka norska kvinnor kan möjligen njuta av att vara underordnade sina män och samtidigt känna sig jämställda. Men deras systrar [i andra delar av världen] betalar priset för konsekvenserna av underordningsteologin, där den ’gudagivna’ makten missbrukas. I solidaritet med dem måste vi tydligt ta avstånd från all teologi som inte ger kvinnor och män samma rättigheter och samma ansvar i nära relationer och i samhället. Jämställdhet räddar liv” (*Vårt Land*, 10 maj 2022).

*Astri Johanne Holm från Oslopolis*en, ansvarig för att utreda våld i nära relationer, instämmer i Agøys uppfattning och varnar starkt för tanken

på kvinnors underordning. ”Polisens erfarenhet av familjevåld i konservativa religiösa samfund är att våldet utförs medvetet och ’genom Guds vilja.’” (Vårt Land, 16 maj 2022).

Nej, nej, nej och nej är rubriken på den profilerade teologen Åste Dokkas återkommande kommentarspalt i Vårt Land den 14 maj. ”För mig är frågan om underordning monstros. Det finns inget bra sätt att leva enligt de paulinska hierarkierna. I Bibeln finns det saker som vi inte kan göra normativa för vår tid.” Hon ser det som en fråga om maktrelationer. ”Paulus skrev inte till kvinnor i ett jämställt land, han skrev in i en hierarkisk kultur där vissa människor ägde andra människor. Underordning var . . . en benhård diskriminering som genomsyrade hela samhället.”

”Kulturfundamentalistisk läsning av Paulus” varnas det för i en artikel av Karl Olav Sandnes, professor i Nya testamentet vid Menighetsfakulteten i Oslo. Han hävdar att NT:s brev hör till de tidiga kristna skrifterna som är ”de mest situationspräglade”, dvs att de ”diskuterar och vägleder i praktiska situationer som de första kristna befann sig i. De skrevs inte i första hand för att definiera vad som är kristen undervisning, utan de formulerar konsekvenserna av kristen tro i mötet med dåtidens vardag. . . . Man ska inte göra Paulus ord om kvinnors underordning till något allmängiltigt”, menar han, för då blir ”konsekvensen att den antika kulturen blir den kristna kulturen” (Vårt Land, 19 maj 2022).

Espen Ottosen, informationschef i Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) och en kristen-Norges mest aktiva debattörer, försvarar Sofie Braut i Vårt Land (20 maj 2022) samt i en debatt i NRK:s TV-sändning Dagsnytt 18 den 24 maj: ”I grunden tror jag att de ord vi har i Bibeln om äktenskapet och om hur man ska leva i äktenskapet fortfarande gäller. Jag tror att det också gäller de ord som riktas till kvinnor om underordning.” Han tillägger att detta inte är någon stor sak för honom personligen och att det inom NLM råder delade meningar om detta. ”Det som har provocerat mig i den här debatten är att många har likställt underordning med förtryck. Det är inte samma sak.” Han poängterar också att det inte är mäns uppgift att hålla kvinnor underordnade. ”Kvinnor får en uppmaning att underordna sig, men män får aldrig en uppmaning att sörja för att det sker.” Ottosen håller med kritikerna om att ”om underordning bara handlar om att den ena personen i ett samliv har mer

makt än den andra, ställs vi inför ett recept på maktmissbruk”. ”Jag tror att situationen är en helt annan om mannen inser att hans uppgift är att älska sin maka med samma självupppoffrande kärlek som Jesus visade när han gav sitt liv på korset. För då är det självklart att mannen ska *älska och tjäna – inte härska*. Då går det att förstå att äktenskapet primärt handlar om att inta olika roller, om *ett kompletterande förhållande* i stället för idén att den ene ska bestämma över den andre.”

Ingunn Ulfsten, ledare för Pingströrelsen i Norge, som är motdebattör på NRK Dagsnytt 18, håller inte med om Ottosens tolkning av Efesierbrevet. ”Vi ser också att detta är i otakt med hur många kristna gifta par som lever tillsammans, med en ömsesidig underordning i respekt och kärlek till varandra, inte en ensidig underordning.” Bibeln kan läsas på två olika sätt i denna fråga, beroende på vilka verser man läser: ett underordningsperspektiv och ett jämlikhetsperspektiv. Ulfsten menar tydligen att det står kristna fritt att välja att lägga vikt vid Ef 5:21: ”Underordna er varandra i vördnad för Kristus!” och ignorera versen som följer omedelbart efter: ”Ni hustrur, underordna era män så som ni underordnar er Herren” (Ef 5:22). Det måste visst bli ett antingen-eller, inte ett både-och.

En liknande **välj-och-vraka-hållning till bibliska texter** uttrycks också av pastor Sten Sørensen i Missionskyrkan i Stavanger: ”Man kan ju inte riktigt tro att sådant kan sägas (dvs det Braut framfört) år 2022. Det är åsikter som hade varit OK att ha för 50 – 60 år sedan. Idag måste den kristna gemenskapen syssla med helt andra saker” (Fædrelandsvennen, 30 maj 2022). ”Efter syndafallet fick Eva höra: ’Med smärta ska du föda dina barn. Till din man ska din åtrå vara, och han ska råda över dig.’ Denna utsaga . . . har missbrukats och har hållit kvinnor underkuvade genom historien. Mycket lidande har hänt.” ”För mig är [Ef 5] vers 21 ett viktigt inledningsord: ”Underordna er varandra i vördnad för Kristus.” ”Det är inte bra för oss kristna om världen får höra: I hemmet är det mannen som bestämmer” (Vårt Land, 2 juni 2022).

”Att friskriva sig från ansvar” kallar Åste Dokka det, när NLM:s Espen Ottosen ”väljer att inte ta till sig argumentet om sambandet mellan underordning, förtryck och våld”. ”Ottosen är en viktig ’premissleverantör’ för hela det kristenkonserverade Norge och han bär ett stort ansvar när han gör genus till grund för underordning.” ”Det är bra att över-

ordnade kristna män älskar sina fruar och vill göra det som är bäst för dem. Det kan mycket väl vara så att det finns äktenskap där mannen är så Kristuslik att detta fungerar, även om också en väl fungerande äktenskapshierarki bjuder de flesta av oss emot. Men sedan finns det många äktenskap där det inte fungerar” (Vårt Land, 21 maj 2022).

Den 23 maj försvarar sig Vårt Lands redaktion på ledarplats mot den kritik som tidningen fått för att överhuvudtaget ge utrymme åt underordningsdebatten: ”Vårt Land anser att det finns anledning att vara uppmärksam på de olika trender som begränsar kvinnors liv och rättigheter världen runt. Det kräver att vi tar den här typen av debatt på allvar.”

”Jag har försökt underordna mig. Jag fick det inte till” är rubriken till en artikel av Kari Fure, en av redaktörerna för den kristna tidningen Dagen, som är långt mer konservativ än den liberala Vårt Land. Från sin ungdom försökte hon bli vän med tanken på underordning, men ”det krockade med både integritet och intellekt. Jag kan inte förlika mig med att jag kommer att dömas till ett liv i underordning, bara för att jag föddes som kvinna. Det är orimligt.” Jag kan inte få det att stämma med att Gud har skapat oss till sin avbild och alla människor har lika värde. För detta borde ju betyda att män och kvinnor har samma värde och samma ställning. (Och jag då, jag vet att anhängarna av underordning hävdar att det är en fråga om kompletterande egenskaper och att kvinnans egenskaper inte är sämre, men jag får det inte att gå ihop.) Paulus sa vad han sa. Därför kan det inte avvisas. Men vad betyder det i praktiken? Och vilka konsekvenser får det? Jag letar efter nycklar till att förstå. För jag vet att Gud älskar mig med gränslös kärlek, och därför är det ofattbart att han skapade en ordning som gjorde att alla hans döttrar fick en dålig deal.

Därför är det en tröst att samma Paulus som sa att kvinnan skulle underordna sig sin äkta man som under Kristus själv, i samma mening säger att vi ska vara underordnade varandra. Och att han också sa: 'Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus.' Lösningen måste ligga någonstans mellan dessa bibelverser.

Vad jag däremot är säker på är att en strikt tolkning av råden om underordning har gjort stor skada. Det har format en kvinnosyn som gjort att många kvinnor har känt att de är näst bäst och ett andrahandsval. Det har gjort att kvinnor förlorat sin frimodighet” (Dagen 1 juni 2022).

”Huvudpersonen” Sofie Braut svarar lite ironiskt på redaktör Fure: ”Jag har försökt förlåta. Jag fick det inte till.” Att vi inte känner att vi lyckas följa Guds principer och bud kan inte vara en anledning till att förkasta dem. Hon är också besviken över biskoparnas skröpliga inlägg i debatten, som ”avslöjar ett teologiskt tillstånd i norska kyrkan som är långt mer intressant än hur jag och min familj lever. Det som framkommer är att biskoparna inte erbjuder något annat än förgängliga fraser om patriarkatet och slitna feministiska klichéer om att vi borde ha kommit så mycket längre år 2022. Enligt biskoparna är vi alltmer fria när tron blir underordnad tidsandan, men det är ju inte det som Bibeln säger. Den erbjuder ett nytt liv; goda ramar för hemmet och ett djupare klangboten för äktenskapet. I det stora narrativet får både kvinnan och mannen, i kraft av att de är skapade olika, ett helt unikt värde.”

Braut fokuserar också på något **centralt i debatten – synen på Bibeln och Bibelns bruk**: ”Om Paulus som författare bara är en bland många bristfälliga män, och hans skrifter reduceras till en spegel av hans samtid, vad har vi då kvar?” För henne är Paulus ”först och främst en apostel och en tjänare för eviga sanningar, för ord som ofta överväldigar mig, men som likväl är det sannaste jag vet.” ”Jag tror att Bibeln alltid är relevant. Ordet är faktiskt levande och kan levas ut i den tid och den situation varje kristen befinner sig i” (Vårt Land 16 maj och 9 juni, Dagen 21 juli 2022).

Pastor Jan Bygstad från DELK (Det evangelisk-lutherska kyrkosamfundet) berör något av detsamma i en artikel i tidningen Dagen med rubriken ”Underordning – vad menas med det?”: ”Motinläggen vilar alla på ett visst antagande: Paulus ord om detta är tidsbundna (privata) åsikter. Därför står det oss fritt i vår upplysta tid att ta avstånd från apostlarnas auktoritet. Konsekvenserna kan ses i dagens kyrkliga verklighet: När apostlarnas vägledning reduceras till spegelbilder av den samtida kulturen, betraktas apostlarnas ord inte längre som Guds ord. Sedan blir det upp till oss att avgöra vad som är bindande i apostlarnas undervisning och vad som inte är det. Detta öppnar dörren till godtycke i förhållande till apostlarnas budskap.”

Bygstad kommer också in på Jesu ord: ”Mitt rike är inte av den här världen” (Joh 18:36) och att med honom har en helt ny tidsålder börjat. Därför kan en rad centrala begrepp i NT inte utan vidare förstås mot bakgrund av kulturen i samtiden.

”En viktig föreställning som Jesus angriper är våra tankar om makt. Det som definierar Guds rike och den nya tidsåldern är Jesu kors: 'Människosonen har inte kommit för att bli betjänad, utan för att tjäna sig och ge sitt liv till en lösen för många' (Matt 20:28).

När Kristi församling underordnar sig Kristus, beror detta inte på att han utifrån sin makt ställde krav på underkastelse. *Användning av makt, våld och tvång är väsensfrämmande för Kristi rike.* När Kristi församling underordnar sig Jesus är det av tacksamhet för kärlekens självuppoftning som han har visat till frälsning för syndare. Detta definierar begreppet underordning i NT.

Det är därför som mannen får följande besked från Herrens apostel: *Ni män, älska era hustrur, så som Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den* (Ef 5:25). Manligt maktbruk, våld och tvång är därmed något som ska vara totalt främmande i ett kristet äktenskap.

Mannen är kvinnans huvud i kraft av att han offerar sitt liv liksom Kristus. På motsvarande sätt sker inte hustruns underordning för att tillfredsställa manliga krav på makt, utan i kärlekens hängivenhet. Detta hänger samman med syndens förståelse i NT: Den fallna människans självskhet yttrar sig ofta som självhävdelse på andras bekostnad.

Självhävdelsen vill härska, inte tjäna. Längtan till självhävdelse korsfästes genom ordet om att mannen ska ge sitt liv liksom Kristus, och genom att kvinnan ska underordna sig som kyrkan under Kristus. Så befrias äktenskapet från att vara en arena för maktkamp för att i stället bli *ett hem för ett självuppoftande tjänande.* Det bibliska kärleksbegreppet är innehållsbestämt av offret, av korset: *Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner*” (Joh 15:13).

Slutligen påpekar Bygstad att det knappast finns en enda text i Bibeln som inte har missbrukats. Men detta får ju inte förhindra den *rätta* användningen av texterna. ”Men ska man använda texterna rätt, måste man också förstå dem rätt!” (Dagen den 1 juni 2022).

”*Ett kall vind från det förflutna*” är rubriken på en artikel på NRK:s hemsida av *stortingspolitikern och tidigare kultur- och jämställdhetsministern Abid Raja.* ”Om jag fortfarande hade trott att kvinnor ska vara underdåniga hade jag varit skild för länge sedan”, för det är ”ett gift” när den ena i ett förhållande har mer makt än den andra, menar han, och är upprörd över NLM:s Ottosen: ”Han sätter Bibeln över moderna familjevärderingar, och vi bör fråga oss själva om vi verkligen önskar oss

de tragedier [han] befrämjar. Han vill återvända till tider där människor som han hade bättre kontroll” (6 juni 2022).

Ivar Vegge, försteamanuens vid Fjellhaug Internationella Högskola i Oslo, som är Norsk Luthersk Misjonssambands främsta teologiska institution, publicerar totalt fyra artiklar i Dagen sista helgen i juni. Han riktar stark kritik mot sin egen organisations motivering för kvinnors underordning. Han hänvisar bland annat till NLM:s dokument ”Sammen i tjeneste” (2012) om att Sonen är ”evigt underordnad” Fadern. Han menar att NLM därmed står i konflikt med de tidiga kyrkliga bekännelserna som betonar att Sonen och Fadern är jämlika. Vegge menar också att ”underordning” kommer att vara ett hinder för evangeliet idag, precis som en *brist* på underordning skulle ha varit ett hinder för evangeliet på apostlarnas tid. Apostlarna var pragmatiska och måna om att kyrkan skulle växa, mitt i ett samhälle som var hierarkiskt, patriarkalt, auktoritärt, förtryckande mot slavar och kvinnor. Och det var därför de, enligt Vegge, rekommenderade att kristna skulle praktisera den uråldriga ”underordningen” – även om det innebar lidande. Detta måste alltså läsas som tids- och kulturbestämda utsagor, menar han. ”Kristus och evangeliet ger en ny riktning som förpliktar” (Dagen 28 och 29 juni 2022).

Missionsledaren Johannes Kleppa i Mission Sarepta kritiserar Ivar Vegge för selektiv användning av bibelverser och för att ställa fornkyrkans bekännelser emot Paulus undervisning. ”Det som sägs om förhållandena inom gudomen i de fornkyrkliga bekännelseskriterierna kan inte användas mot vad Bibeln säger om underordning, eller som en tolkningsnyckel till detta. De bibliska texterna ska läsas efter sin ordalydelse och på sina egna villkor. Om det inte uttryckligen sägs att något är kulturellt betingat eller är helt uppenbart av sammanhanget, är det bibeltrogna sättet: tolka texten utifrån dess språkliga och litterära innebörd.

Det är märkligt att det är först nu som tids- och kultursituationen på Paulus tid får så stor betydelse, fastän denna situation har varit känd genom hela kyrkohistorien utan att ha fått de tolkningskonsekvenser som man nu ger den. Det vittnar misstänkt om att *det är dagens tidsanda och kultursituation som har blivit den verkliga tolkningsnyckeln*” (Dagen den 7 juli 2022).

Detta var ett urval av de synpunkter som har kommit fram i denna debatt. Det är tydligt att det behövs mer undervisning i kristna miljöer om

dessa saker. På många håll i det konservativa lägret tas det för givet att man håller med om den bibliska principen om underordning, men det sägs väldigt lite om saken. Hur ska de bibliska principerna om underordning praktiskt levas ut i vardagen? Många har bett om svar på detta. I vår tid är det mer nödvändigt än tidigare att församlingar och kyrkor ger grundlig undervisning om äktenskap, samlevnad och underordning. En idé kan vara att låta äldre, erfarna kristna par berätta för förlovade och nygifta par hur det har fungerat för dem.

Ett gift par i 80-årsåldern, Rolf H. och Anna Margrethe Iversen, före detta pastor och sjuksköterska från Bergen, säger till Dagen: ”För oss är inte underordning något som är avvecklat eller omodernt. Vi rättar oss efter det som Herren har sagt i sitt ord.” ”Underordning är en del av Guds plan. . . Underordning handlar om hållning, attityd och respekt för Guds ord, tillit till vad Gud har sagt. Det handlar också om respekten för varandra. . . Att mannen är kvinnans huvud är något positivt. Det är en gåva till kvinnan” (Dagen 19 juni 2022).

Tor Jakob Welde

Litteratur

KAMPEN OM KÖNEN

Mikkel Vigilius

Kyrkliga Förbundets Bokförlag, 124 sid.

Kan beställas från Biblicums förlag för endast 129 kr.

Under den pågående valrörelsen har ett av riksdagens partier varit tydligt med att säga: HBTQI-rättigheter i Sverige har stärkts de senaste decennierna, men det finns fortfarande mycket kvar att göra. Bland annat behöver vi införa *ett tredje juridiskt kön* för personer som inte identifierar sig som man eller kvinna. I riksdagen har redan en majoritet uttryckt stöd för införandet, men regeringen har trots det inte gått från ord till handling.

Författaren till denna bok, PhD Mikkel Vigilius, är lärare vid Hileröds Lutherska Missionshögskola i Danmark. Han hävdar att *två* kön är den av Gud givna skapelseordningen: ”till man och kvinna skapade han dem” (1 Mos 1:27). Numera propageras ganska allmänt att kön helt och hållet är *en social konstruktion utan grund i biologin*. År 2011 antog Europarådet en konvention som fastslog att könet är en social konstruktion.

I fyra kapitel ger författaren en mycket tydlig och klar analys av vad som hävdas och lärs ut i dagens samhälle. *I kapitel ett* berättas om ”Den könsneutrala vågen” (s 11–44), hur den formligen sköljer över oss. Den svenska utgåvan har i det första kapitlet anpassats till hur situationen är i den svenska skolan. Vigilius sakliga och detaljrika framställning är en skrämmande läsning som visar *hur snabbt Guds skapelseordning nu raseras*. Barn och unga ska formas så att traditionella könsmonster motverkas. Av den statliga utredningen ”Jämställdhet i förskolan” (2006) framgår att det är en statlig målsättning att de barn som anförtros förskolorna ska utsättas för en bestämd könspolitisk påverkan. Den första och viktigaste punkten som nämns är denna: ”Det anses vara skillnad på flickor och pojkar.” Den föreställningen måste utifrån utredningen på alla sätt motarbetas och elimineras (s 15).

År 2015 betonade Diskrimineringsombudsmannen i ett dokument att *det är viktigt att tala med barn om homo-, bi- och heterosexuallitet som något som är likvärdigt*, och att tydliggöra att alla olika familjekonstruktioner är lika bra. Konkret måste det säkerställas att man har och använder barnböcker som ger en positiv framställning av regnbågsfamiljer. Personalen ska ständigt vara uppmärksam på att *heterosexuallitet inte framställs som det normala och naturliga* (s 15f). Vigilius redogör också för Skolverkets direktiv för grundskolan och gymnasiet. *Tanken att det finns två olika kön och att vi var och en har ett bestämt kön måste motarbetas.*

Skolverket anbefaller de svenska lärarna att sätta sig in i normkritik genom att läsa materialen från ungdomsavdelningen för Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter, RFSL Ungdom. Eleverna ska frigöras till att se det som lika naturligt att man dras till sitt eget kön eller att man inte alls vill definieras som ett av de två könen. . . Eleverna ska lära sig att de kan ha sex med så många de vill och att de inte ska känna sig bundna till att leva i en parrelation (s 21).

Undervisningen om det s k ”könsskillnadsspöket”¹ har blivit till följd att från 2001 till 2018 ökade antalet svenska ungdomar med *könsskillnadsdysfori* från 12 till 1859. Det är en tillväxt på 15 500 %. Det tragiska är att hos de flesta ungdomarna åtföljs detta av annan psykisk ohälsa som depression och ångest, många har självskadebeteende och självmordsfrekvensen är chockerande hög (s 44).

Det andra kapitlet i boken tar upp könen i bibliskt ljus. Författaren refererar där till att det finns en kamp som förs i världen för att bevara Bibelns syn på två kön. I Nashville-deklarationen från 2017 ställde sig 150 framträdande bibeltrogna evangeliska teologer bakom den bibliska synen om de två könen. Detta kapitel kan användas som bibelstudium i församlingar som hjälp att inte svepas med av tidsandans kraftiga förändringsvindar. De två kapitlen om biblisk manlighet och biblisk kvinnlighet visar med tydlig klarhet på det som går förlorat med de nya vindarna. Författaren påpekar att det pågår ”en andekamp” när det gäller Guds skapelseordning. Förkastar vi Guds ord, så kommer han att förkasta oss. Vi kommer då att möta samma dom som mötte Saul: ”Eftersom du har förkastat HERRENS ord, har han också förkastat dig.”

1 Se Hillevi Lenz Teguchi, Linnéa Bodén och Kajsa Ohrlander (red), ”En rosa pedagogik” (2011), s 76.

I det tredje kapitlet behandlas ”Könen i biologiskt ljus”. Här låter författaren medicinsk expertis komma till tals. Mäns och kvinnors hjärnor utvecklas inte helt lika. Flera forskare påpekar också att man redan vid ett års ålder kan se att de flesta barn väljer könskaraktäristiska leksaker. År 2012 gjorde tre forskare en stor undersökning av 10 000 män och kvinnor. Undersökningen visade en markant skillnad mellan könen. Kvinnor fick höga poäng på sensitivitet, värme och ångslan, medan det hos männen var övervakning, känslomässig stabilitet och regelbundenhet som var framträdande.

Den kristne professorn inom detta område, Gregg Johnson, avslutar detta kapitel med att säga: ”Vår kultur är föränderlig, och vad som krävs av män och kvinnor kan ha förändrats, men våra basala, gudagivna, psykologiska skillnader har inte det. Vi är duktiga på olika saker och alla våra gåvor behövs. Låt oss hoppas, att vi genom att bekräfta våra könskillnader kan bli bättre på att förstå varandra och hjälpa varandra att utveckla våra potentialer. Det bör vara vårt mål, att vi genom att bejaka våra gudagivna gåvor kan motstå kulturens press i riktning mot att bli något vi inte är, och bemästra något vi inte är utrustade för” (s 89f).

De sista 32 sidorna av boken tar upp ett viktigt men svårt ämne, ”Den transsexuelle” och om hur vi ska förhålla oss till honom/henne. Den transsexuelle har i vår tid rätt att välja sitt kön och detta har blivit en ideologisk hammare som slås mot den länk som binder ihop kropp och kön. Traumat för den transsexuelle är att han menar att hans eller hennes biologiska kön inte stämmer överens med det självuppfattade könet.

Det tragiska är att de som drivs av tanken att könet inte är bestämt nonchalerar medicinska fakta. Barn och unga blir både offer och gisslan i en ideologisk kamp. Ur bibliskt perspektiv måste könsförvirring och transsexualitet betraktas som en smärtsam tragisk konsekvens av syndafallet. Den svåra frågan är hur vi ska hjälpa människor med skadad sexualitet. Både den transsexuelle och homosexuelle lever i strid mot Guds skapelseordning. På samma sätt som vi inte kan stötta den homosexuelle i ett parförhållande kan vi inte stötta den transsexuelle i att byta kön. Man kan inte lösa ett identitetsproblem med en könsoperation. I mötet med dem ska vi kalla dem till omvändelse och vittna för dem om Guds kärlek till och nåd mot alla syndare och att Jesu blod renar från all synd (1 Joh 1:7).

För dem som anser sig vara transsexuella kan lidandet ibland bli

övermäktigt. Att uppleva sig splittrad i sinne och kropp utgör en av de mest djupgående psykiska splittringar som personligheten kan uppleva. De som upplever detta behöver mycket kärlek, omsorg och hjälp.

Vi får till sist i boken några gripande berättelser hur transsexuella fått hjälp att komma tillbaka till sitt naturliga, ursprungliga kön. Sådana berättelser passar inte in i dagens moderna samhälle och är därför sällsynta i statliga media. Boken avslutas med ett citat från Paulus andra brev till Tessalonikerna: *Stå därför fasta och håll er till den undervisning ni har fått, muntligt eller genom brev. Och må vår Herre Jesus Kristus själv och Gud vår Far, som har älskat oss och gett oss evig tröst och gott hopp i sin nåd, uppmuntra era hjärtan och styrka er till allt gott i gärning och ord* (2 Tess 2:15–17).

Ingvar Adriansson

Gåvoredovisning 2022-05-11 – 2022-08-25

Thomas Wahlgren 2000, Helga Dahlskog 30 EUR, Göran, Petra Sjöqvist 500, Ulf Westerberg 2500, Onämnd 250, Till Erik Backs minne Ola Österbacka 20 EUR, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Christian Malm 200, Helga Dahlskog 30 EUR, Tobias Waldemarson 250, Birger Kvilhaugsvik 750, Onämnd 300, Onämnd 1500, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Thomas Wahlgren 2000, Bjarte Edvardsen 200, Pekka Heikkinen 300, Jörgen Björk 250, Helga Dahlskog 30 EUR, Bengt Sjödén 250, Onämnd 300, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Ingemar Andersson 300, Helga Dahlskog 30 EUR, Ingemar Andersson 300.

Varmt tack för era generösa gåvor till arbetet "För biblisk tro och forskning". "Utan Guds ord finns inget hopp för denna vår värld, andligen död" (första raden i en sång). "Gräset vissnar, blomman faller av, men vår Guds ord består för evigt" (Jes 40:8).

Red.

Frälsningen och den yttersta domen

Lördag 15 oktober 2022 • Zoom, kan följas via Youtube • Norska och svenska

PROGRAM FÖR ONLINEKURS 15/10 2022

13.00 **Jesus och yttersta domen** (1), Egil Edvardsen

13.30 **Sakarjas profetior**, Seth Erlandsson

14.00 Paus

14.30 **De döda och de levande – i tiden och inför domen**, Ola Österbacka

15.00 **Jesus och yttersta domen** (2), Egil Edvardsen

15.30 **Olika frågor inför domen**, Tor Jakob Welde

Tid för frågor och svar • Avslutning senast 16.30

Här finns länk till Zoom, jämte instruktioner, och till Youtube:

<https://www.biblicum.se/undervisning/kommande-biblicum-kurser/>

Profeten Sakarja och hans bok

**En högaktuell bok av Seth Erlandsson om tolkning
av GT-profetior. 126 s, inbunden.**

I dag sägs allt oftare inom den akademiska världen och liberala kyrkosamfund att Gamla testamentet inte får läsas i ljuset av Nya testamentet. Det anses förtryckande mot judiska trosutövare att se Jesus som uppfyllelsen av gamla förbundets löften. Seth Erlandsson tillhör inte dem som slagit in på en sådan antikristlig väg. På ett uppfriskande, övertygande och trosstärkande sätt visar han hur Jesus Kristus är kärnan och stjärnan i Gamla testamentet och inte minst i profeten Sakarjas bok.

Erlandsson har genom sin mångåriga forskning och pedagogiska förmåga de rätta förutsättningarna att vägleda läsaren genom Sakarjabokens fjorton kapitel. Det kan behövas eftersom profetens syner inte alltid är lättolkade. Vem är mannen bland myrträderna? Och vad vill synen med kvinnan i tunnan säga? Dessa frågor och många andra blir besvarade i denna kommentar.

Pris: 150 kr.

Ny adress till Biblicums förlag: <https://biblicum.nu>